

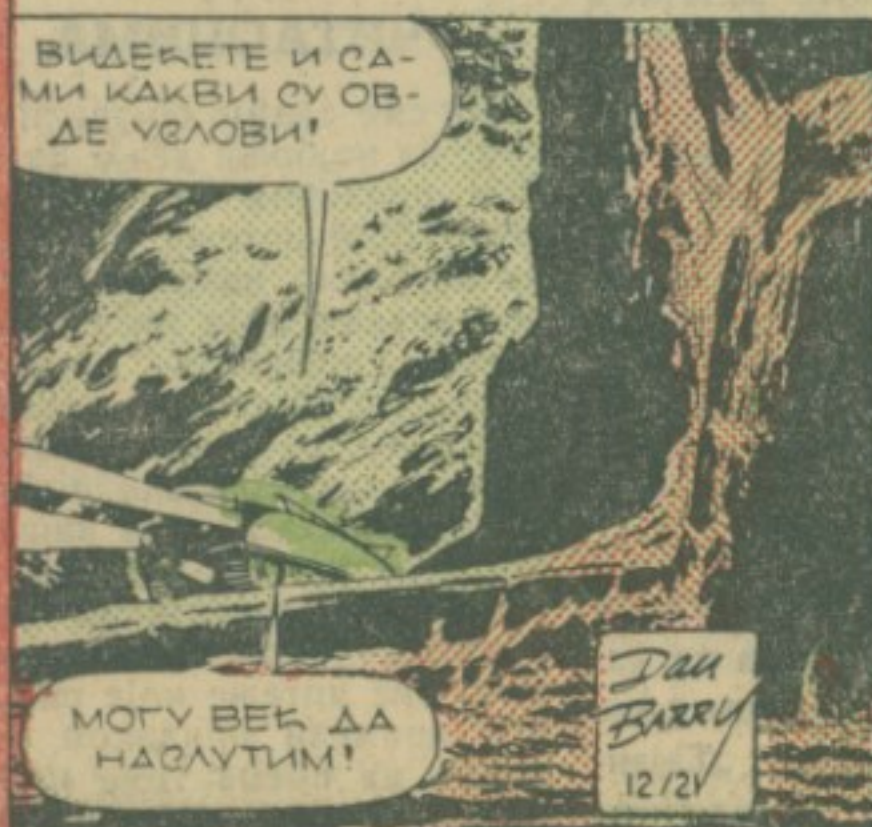
Година XXVI

Број 701

5. јун 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

DAN BARRY

ФЛАШ
ГОРДОНКРОЗ
ВЕКОВЕ

У јуну 1865. године разни европски листови и часописи објавили су, између осталих вести, и ове које доносимо.

Фиренца. У Фиренци је поводом шестоте годишњице Дантеовог рођења, 14. маја био свечано открићен споменик великом песнику. То је цинковска статуа виша од пет и по метара. Церемонији су присуствовали представници италијанских градова, националних гарди и разних друштава. Свечаност је била величанствена а читав град у крашеним заставима.

Москва. По статистичким подацима за 1863. годину, град Москва заузима површину од 6673 десетине (1 десетина = 1,9 хектар), и 2069 квадратних хвати (1 дужински хват = 2,134 метра), то јест око 65 квадратних врста. Око 340 десетина налази се под мостовима и трговинама. У Москви има 237 цркава. Међу тим црквама само је једна дрвена. Зграда за станова-

„Тајанствена пећина“ зове се наша нова прича у сликама која и вама може донети награду. Какву? То чувамо за крај, као изненађење. Решавајте задатке и скупљајте купоне које ћемо објављивати уз сваки наставак.

ње у граду има 14.670, од тога државних: 219 каменних и 67 дрвених; магацина за робу 309, дућана приватних и државних укупно 5.755. У Москви има 6 дворана, 3 позоришта, 4 споменика, 15 мостова од којих 8 каменних и гвоздених, а 7 дрвених; 5 водовода и 29 фонтана. Укупан број свих житеља у тој години био је 351.627.

Њујорк. У граду Пен филду живи дванаестогодишња девојчица која издаје новине и готово сасвим сама саставља све чланке. Њен отац, типограф, постао је због старости неспособан за рад. После мајчине смрти она је својим радом издржавала оца и млађе сестре. Ова мала „уредница“ објавила је недавно „да се нада да ће својим сестрама дати пристојан мираз ако јој претплатници не ускрате своју наклоност“.

Беч. Најстарији војник у Европи служи у аустријском пограничном пуку. Име му је Иван Редулић, има 122 године, а ратовао је још у седмогодишњем рату (1756—1763).

У ОВОМ БРОЈУ: Сјорш. Филм. Нейоражени бајлањон. У Приштини пре 500 година. Први кораци у космосу. Вести са сликама. Забудљива зверчица. Наши разговори. Шах.

СВЕТИОНИК ЗА ГЊУРЦЕ

Људи који раде под водом одавно маштају о поузданом пријатељу-светионику. Гњурци често морају да се спуштају на морско дно и ноћу, када је у дубини још тамније. Такав подводни светионик недавно су конструисала три Лењинградца: Карандин, Горбунов и Танасјук.

Светионик је универзалан. Његови зраци проби-

јају се кроз слој воде дебело три до три и по метра. Светионик се може користити као ручни подводни фењер.

ТРИ РАЗЛОГА

Постоје три разлога зашто су ватрогасна клада без шоферске кабине: неометана видљивост возача не само на улицама већ и у одлучивању шта да учини када се приближава месту пожара; погодност за ускачање и исккачање са седишта знатно је већа, нема бриге о вратима и прозорима кабине. Како ватрогасци обично не одлазе на велике удаљености то су им шлемови и гумена одећа сасвим довољни да их заштите од невремена и поред тога што је кабина отворена.

ЗАВИДЉИВА ЗВЕРЧИЦА

Прича аустралијских домороцаца

КАКО су раније живеље животиње? Како су хтеле: колико су желеде да имају шапа толико су и узимале. И крано су мењале онолико пута годишње колико су хтеле. Ако су хтеле — живеље су у води, ако су хтеле — на сувом. Све се испретало и помешало у свету. И тако је било све док није дошао Човек и почео да заводи ред.

— Свака животиња, свака птица треба да живи по својме — рекао је он. — И Човек је скупио све шапе, све репове, сва крила и перја, све кљове и очњак, скупио сва крзна, све перје, све оклопе и љуштуре. Скупио је све и казао:

— Изаберите шта желите. Али, нека то онда буде ваше за цео живот. Такав је Велики закон.

И све животиње почеле су да долазе и да узимају шта им се свиђа. Ко је хтео да живи у води, узео је себи перја, ко у ваздуху — крила; ко се свиђало да пуже трбухом по земљи — златну кожу. Дошле су све животиње. Све су узеле шта су желеде. И све су отишле веома задовољне.

Само једна зверчица није себи ништа изабрала. Сасвим мала зверчица — не већа од псића, али у њеном срцу била је велика завист, велика као планина. Кад год би неко изабрао себи шапу, крило или перја, та зверчица би одмах зажелела баш такву исту шапу, крило или перја. Све што би други изабрали желела је да узме та зверчица. Али, како је хтела да има све није себи изабрала ништа.

Човек је позвао животињу:

— Пожурни се, сви су већ изабрали и отишли. Ја ћу сад да одем и ти ћеш остати без ничега.

Тада му је зверчица одговорила:

— Ја знам шта хоћу али се бојим да ми то нећеш дати. Хоћу тело окретно као у туљана али са четири шапе као у мачке. Реп хоћу као у видре, кљун као у патке, а уста као код корњаче. Главницу хоћу малу као у змије, а крзно топло као у кенгура. Хоћу да носим јаја као ему, а да своју децу храним млеком. Хоћу да живим и у води и на сувом. Ето шта ја хоћу. Можеш ли ми дати све то, Човече?

Човек климну главом:

— Много тражиш одједном. Али, све то што тражиш мораш носити увек и до краја живота. Такав је Велики закон.

— Брзо ми дај све што тражим од тебе! — одговорила је завидљива зверчица.

Човек је опет климнуо главом и рекао:

— Добро.

И он је дао зверчици све што је она тражила, погледао је затим, насмејао се и отишао. Зверчица се увредила: „Не види и не схвата он како сам ја лепа“. И зверчица је отишла до воде да се огледа. И шта је видела? Ни животињу, ни птицу већ — од свега помало.

Обрнула се зверчица од воде и потрчала за Човеком.

— Човече! — викнула је. — Зашто сам ружна и зашто ме се нико не боји?

— Зато што си нешто заборавила да затражиш од мене — одговорио је Човек. — Заборавила си да од мене затражиш мало памети јер тада не би тражила остало...

И Човек је отишао даље. Али пре тога дао је зверчици име — Кљунар. Чудно име, зар не? Чудно као и сама зверчица.

Наши разговори

У овој рубрици дописиваћемо се с нашим читаоцима, давати извесна обавештења и одговоре, примати сугестије и тако даље.

У ПРОШЛОМ (700) броју почео је да излази нов стрип „Тајанствена пећина“. Сада поново објављујемо текст који смо дали уз прве две табле. Ево тог текста:

„Из ваших писама видимо да сте с интересовањем пратили нашу рубрику „Будите детектив“. Претпостављамо да сте и сами, решавајући разне замршене задатке, постали добри детективи. Да бисмо то проверили, и ви и ми, од овог броја почињемо да објављујемо нову причу у сликама „Тајанствена пећина“ која садржи узбудљиве и необичне доживљаје два ваша вршњака. У првом данашњем (прошлом — 700) броју објављујемо 4 каиша стрипа, а од идућег ћемо доносити по два. Последњи наставак ће изићи 14. августа. У причи ће бити низ различитих интересантних и на први поглед компликованих задатака, које треба сами да решите. Уз сваки наставак објављиваћемо питања која ће бити нумерисана од 1—29.

Пратите пажљиво причу од почетка, решавајте задатке и чувајте их па нам на крају пошаљите одговоре. Оним нашим читаоцима који буду дали тачан одговор на сва питања биће додељене награде. Какве — видећете на крају. Ако буде више тачних одговора, добитнике награда решиће лутријски добош. Осталима ћемо објавити имена“.

НАПОМЕНА

Поводом овог конкурса добили смо више писама од наших читалаца у којима су нас молили да уз причу „Тајанствена пећина“ објављујемо

специјални купон. Излазећи у сусрет овим жељама, од овог броја питања ће бити штампана на специјалном купону. Изузетно у овом броју штампано два купона, за прошли и овај наставак. Купоне чувајте па ћете нам их послати по завршетку приче, тј. после 14. августа.

Купоне број 1 и 2 са одговарајућим текстовима наћи ћете на страни где се налази стрип „Тајанствена пећина“.

ХВАЛА...

Поводом изласка 700-ог броја „Политикиног забавника“ уредништво је добило много писама у којима нам читаоци честитају јубиларни број.

Уредништво „Политикиног забавника“ најсрдачније захваљује на честиткама.

ОБАВЕШТЕЊЕ МЛАДИМ ЧИТАОЦИМА

Ми смо раније објавили конкурс за најбољи децил цртеж. Том приликом смо примили велик број цртежа, па је жири наградио известан број, а оне цртеже који нису награђени, Уредништво извлачи жребом и објављује у сваком броју све до краја године. О томе смо већ писали и у напомени нагласили да више не примамо цртеже, уколико до године не распишемо нови конкурс. Сада објављујемо само оне цртеже које смо измусили приликом конкурса, па према томе немојте нам узалуд слати цртеже.

Ripley's Веровали или не!

БРОД - ЉУЉАШКА

ПАРОБРОД КАРИНГТОН, КОЈИ СЕ НАСУКАО КОД ИШАНА (ФРАНЦУСКА), ДВЕ НЕДЕЉЕ СЕ КЛАТИО НА СТЕЊУ — А ОНДА ГА ЈЕ ПЛИМА ОДИГЛА И ОН ЈЕ НАСТАВИО ПЛОВИДЕЊУ

РАК С РУКАВИЦАМА

ERIOCHER SINENSIS, РАК НАЂЕН У КИНИ ИМА ШТИПАЉКЕ ОБРАСЛЕ ДЛАКОМ

МАРШАЛСКА ПАЛИЦА

КОЈУ ЈЕ УВЕК НОСИО ЕВГЕНИЈЕ САВОЈСКИ БИЛА ЈЕ НАЧИЊЕНА ОД ДВЕ ПУШЧАНЕ ЦЕВИ — КАО ЗНАК ПРИЗНАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ ОБИЧНИМ ВОЈНИЦИМА

РОБЕРТ ФЕЛОУЗ

(1850 - 1924) ИЗ САУТЕМПТОНА (ЕНГЛЕСКА) ДОЗНАВШИ ДА ЋЕ ОСЛЕПЕТИ ПРОЧИТАО ЈЕ 7 ПУТА СВА ШЕКСПИРОВА ДЕЛА. СТИХОВИ КОЈЕ ЈЕ ЗАПАМТИО БИЛИ СУ МУ ВЕЛИКА УТЕХА ТОКОМ 40 ГОДИНА ЖИВОТА У ПОТПУНОМ МРАКУ

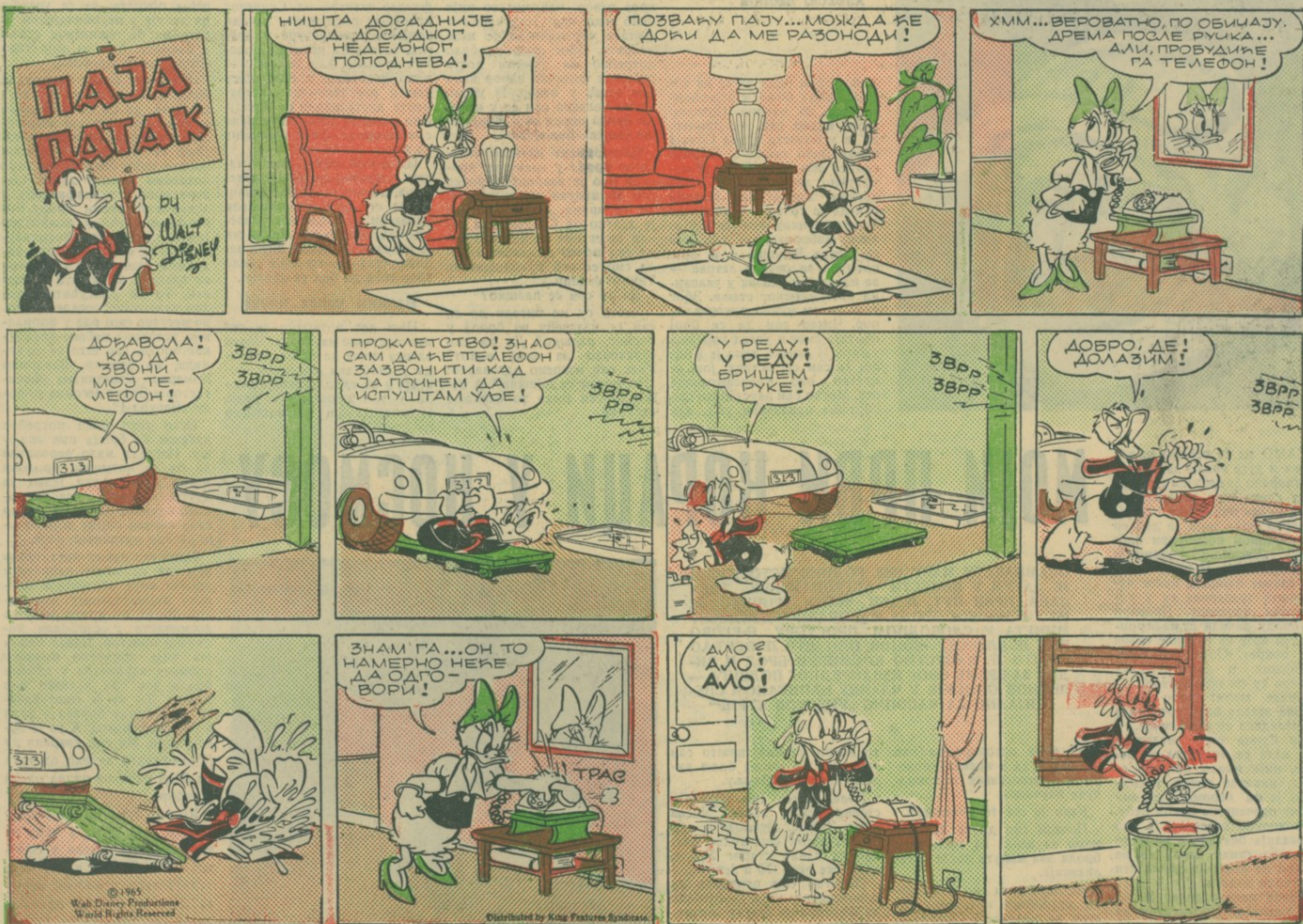
Жаду

СА 6 НОГУ НАШАО ЈЕ ГЛЕН ЛОРЕНС ИЗ КРОС ПЛЕЈНСА (ТЕКСАС)

ЗА ВРЕМЕ ТРКЕ ЦОКЕЗ ПРОМЕНИО КОЊА

МАЈКА МОРИСЕЈ КОГА ЈЕ ПРИЛИКОМ ПРЕСКАКАЊА ПРЕПОНЕ ЗБАЦИО КОЊ ПАО ЈЕ У СЕДЛО ДРУГОГ КОЊА И НАСТАВИО ТРКУ!

(ТРКАЛИШТЕ У СУТВЕЛУ, 15 ОКТОБРА 1953.)

СПОРТ

РЕНДИ МАТСОН

»ТОБЦИЈА ИЗ ТЕКСАСА«

АМЕРИКАНАЦ Ренди Матсон није учествовао у другом светском рату. Он није могао да осети све тешкоће које је са собом носио ратни вихор од чијег је завршетка прошло већ 20 година. Матсон зна за велике битке на Пацифику из књига, а ако је имао прилику да гледа филм „Најдужи дан“ могао је да стекне слику како је дошло до инвазије савезника у Нормандији. У овом филму могла је да се види снага тешке артиљерије, која је са разарача и на копну тукла непријатеља. Али, Ренди Матсон је и поред тога што није био ратник добио назив „тобција из Тексаса“. Он се родио 1945. године а само два

десет година касније постао је светски рекордер у бацању кугле. У току овог пролећа Матсон је три пута рушио светски рекорд у бацању кугле: 20,70 м, 21,05 и 21,51 метар. Атлетика је у њему добила новог великог аса. Али, не само према резултатима. Матсон је и по својој физичкој грађи прави чин. Висок је 202 сантиметра а тежак 115 килограма. Само пет година требало му је да од петнаестогодишњег дечака постане светски рекордер и атлетичар коме стручњаци данас проричу да ће куглу, тешку 7 килограма и 257 грама, бацити и преко 23 метра!

Да би се колико-толико стекла слика о Матсону, новом светском рекордеру у бацању кугле, ево података о његовом развоју. Почео је да се бави атлетиком 1960. године и већ исте године као петнаестогодишњак бацао куглу од 5 кг 16,74 метара. Идуће године, 1961. није се такмичио а 1962. године, у време док се у Београду одржавало првенство Европе у атлетици, Матсон је ону исту куглу од 5 кг бацао 19,68 метара а први пут с оном најтежом, од 7,257 кг постигао 17,02 метара. Даљи његов развој је био овакав: 1963 — 20,39 (од 5 кг) и 18,53 (7,257 кг), 1964. — 20,20 м и 19,65. 20,70 м, 21,05 и 21,51 метар. Прошле године је као деветнаестогодишњак учествовао на Олимпијади у Токију и освојио сребрну медаљу, и за тадашњег светског рекордера Даласа Лонга (САД).

Из свега овога јасно је да се на атлетској позорници појавио атлетичар изузетних способности и шампион међународне класе. Ако ускоро чујете нове вести о његовим рекордима, немојте да их примите са изненађењем јер то је природан пут у његовом развоју чије се границе у овом тренутку чак не могу ни да предвиде!

БАЧАЧ КУГЛЕ РЕНДИ МАТСОН НЕМА ЗАСАД ПРЕМЦА У БАЦАЊУ КУГЛЕ. ОТАКО ЈЕ 9. АПРИЛА ПОСТАВИО СВЕТСКИ РЕКОРД, ОН СТАЛНО ПОВОЉАВА СВОЈУ КОНДИЦИЈУ

Електронски мозак умесно иренера

СОВЈЕТСКИ научници пред кажују да фудбалерима уско ро више неће бити потребни класични тренери. Њих ће заменити математичари. Поред тога пронађена је, наводно, формула помоћу које ће се невероватно тачно прогнозирати резултати фудбалских утакмица. Наравно све ће то израчунавати непогрешиви електронски мозгови. Тако ће електронски мозак добити још неколико функција тако важних у животу спортиста и навијача.

За време светског фудбалског првенства у Чилеу, два тамошња инжењера су својим прорачунима које су извршили помоћу електронског мозга предсказали да ће се утакмица између Совјетског Савеза и Колумбије завршити резултатом 4:4. Ни сами инжењери нису веровали у то, али је електронски рачунар тврдоглаво давао тај резултат и после неколико пута поновљењих сложених математичких операција. Утакмица се заиста завршила тим резултатом.

Овај догађај је ускоро пао у заборав јер су електронски мозгови за време токијских олимпијских игара давали доста несигурне прогнозе.

Све то није разочарало совјетске инжењере и они су наставили рад убеђени да електронски мозак располаже много већим могућностима да прогнозира исход и резултат неког такмичења но што то може да уради просечна публика. Ипак, пошто увек постоји велики број прогнозера који дају различите резултате појединих сусрета и утакмица, годни се да неколико њих тачно погоди резултат па ма како он био неочекиван. Сваки од тих прогнозера узима у обзир податке о играчи-

ма, њиховом психичком стању, физичкој кондицији, борбености, важности утакмице, терену на коме се игра, публици, награди, итд. итд. Ако то узима у обзир прогнозер, зашто не би могао да учини и електронски мозак!

Законе фудбалске игре могуће је изразити математичким симболима. Код фудбала постоји много више могућих комбинација и могућности него код шаха. Ипак, ако су већ пре више година израђени електронски мозгови који знају да играју шах, зашто данас не би било могуће направити електронски рачунар који одлично познаје фудбал?

Електронском мозгу треба најпре дати податке о већ одиграним сусретима обеју екипа, затим разне факторе који ће обухватити могућности да се у игри појаве непредвиђени случајеви. Даје треба узети у обзир психичку и физичку спремност тимова.

На основу свега тога електронски рачунар ће, као добар математичар, израчунати по закону вероватноће и помоћу других математичких операција какву стратегију је најбоље употребити у овом или оном фудбалском сусрету, а може да оцени и како ће одређене временске прилике утицати на игру; као и каква је значај психичке припреме играча. Огромне могућности и тотална непристрасност електронског рачунара омогућују му да даје много боље савете него класични тренер, како код избора тактике игре, и припреме, тако и код избора играча. Управо због тога у Совјетском Савезу се врше озбиљне пробае с овом врстом електронских трена на се може очекивати и њихова примена у пракси.

ДВАДЕСЕТГОДИШЊИ СТУДЕНТ ИЗ КИЛГОРА, КОЈИ ЈЕ У ТОКИЈУ МОРАО ДА СЕ ЗАДОВОЉИ СРЕБРНОМ МЕДАЉОМ, НЕ ТРЕНИРА САМО СА КУГЛОМ, И ДИЗАЊЕ ТЕРЕТА СПАДА У ЊЕГОВ СВАКОДНЕВНИ ТРЕНИНГ

АЛЕКСЕЈ ЛЕОНОВ

Али, морам рећи да се из космоса види боље и рељефније него из авиона. Потпуно јасно видео сам, на пример, да је у области града Сочија време било сунчано. Обртао сам се око себе. Било је немогуће зауставити се било каквим покретима. Научио сам да је то тако требало да буде приликом вежбања у авиону-лабораторији где смо се Павел Бељајев и ја припремали за овакве летове — за излазак и улазак у условима бестежинског стања. Због тога нисам чинио никакав напор. Чекао сам да се број обртаја смањи услед убртања ужета. И заиста, тако је и било. Ја сам се, истина, још окретао око трансферзалне осе. Могао сам зауставити ово обртање повлачећи уже, али

Хтео сам директно да уђем кроз отвор, међутим то није било тако лако. Надувани скафандер ограничавао је моје покрете. Због тога је било потребно да учиним доста озбиљан физички напор како бих ушао у отвор. И убрзо затим налазио сам се у кабини брода поред свог пријатеља Павела Бељајева.

Експеримент изласка човека из брода у космички простор био је завршен. Провео сам 20 минута изван кабине. За то време „Васход-2“ био је далеко од Средоземља изнад којег сам се налазио када сам почео да излазим. Сада смо се већ приближавали Тихом океану.

Да ли сам се плашио?

Често су ме питали да ли сам се излазећи из брода у космос, плашио? Да ли сам страховао за свој живот? Увек сам искрено одговарао: „Не, нисам се плашио“. А зашто нисам имао то осећање страха?

У космосу, једино ме је скафандер штитио од Сунчевог зрачења, радијације, наглих промена температуре и других, за човека не мање опасних промена. Али, ја сам имао пуно поверење у скафандер као и све техничке инструменте инсталиране на броду. Ово потпуно поверење стекао сам за време дугих припрема за лет.

На космодрому, после нашег повратка на место узлетања, новинари су ме питали: „Када сте се више радоваали излазећи из брода или улазећи? Одговорио сам им да ми је излазак причинио више задовољства. А то није било због тога да бих се хвалио.

Велики успех науке

Наш лет потврдио је све претпоставке научника. Човек заиста може да изађе из брода у слободни космички простор, и не само да изађе него да у том простору и ради. Истина, да би то постигао

мора да научи да усклади своје покрете, да се увежба да делује у необичајним условима бестежинског стања у космосу. Али то није тако компликован проблем.

Убудуће биће неопходан излаз да би се прешло у други брод, да би се остварило спајање бродова или извршили неки радови, поправке којима се вероватно чланови посаде неће бавити, јер није потребно држати друге чланове посаде у скафандеру у дежерметизованом броду. Биће боље обући у скафандер једног или двојицу космонаута који ће се бавити овим радовима, ставити их у простор за излаз и затворити поклопац. То ће омогућити осталим члановима посаде да мирно наставе свој рад у нормалним условима кабине космичког брода, као што су то чинили, на пример, Владимир Комаров, Константин Феоктистов и Борис Јегоров у броду „Васход-1“.

Исто тако биће потребан излазак из брода при спајању. Изгледа мало вероватно да би се космички бродови могли приближити један уз други, окло крај окла. За њихово спајање потребан је простор сличан ономе који везује вагоне путничког воза.

Искуство нашег лета, показује да се може направити пролаз који обезбеђује потпуну херметизацију космичког брода за време изласка космонаута у слободни космички простор. Павел Бељајев није приметио никакву промену параметра у кабини брода док сам излазио или улазио. То му је омогућавало да у броду борави и ради и без скафандера. А то је врло важно. Ми смо уверени да је скафандер далеко од тога да буде најбоља радна одећа у кабини.

Што се тиче услова рада у кабини, они се ни у чему не разликују од услова у обичној соби. За све време лета температура у кабини нашег „Васхода-2“ није прелазила 18 степени. Нисмо се, дакле, знојили што би изазвало дехидратацију организма, а и ако смо то је било веома мало и долазило је због физичких напора и вишка тежине.

После лета, када смо се измерили сваки од нас изгубио је по 500 грама, али ни Бељајев ни ја не сматрамо да је разлог томе баш боравак у космосу. То је пре због тога што смо се пре лета мерили ујутру а после лета увече. Дакле, наш лет је текао нормално у сваком погледу.

★

ОБАСЈАН СУНЦЕМ ЛЕОНОВ
ФОТОГРАФИШЕ

МОЈИ ПРВИ КОРАЦИ У КОСМОСУ

ОСАМНАЕСТИ МАРТ 1965. ГОДИНЕ ИСТОРИЈСКИ ЈЕ ДАТУМ У ПОВЕСТИ АСТРОНАУТИКЕ. ТОГА ДАНА, ПРВИ ПУТ, ЈЕДАН ЧОВЕК ИЗИШАО ЈЕ ИЗ КОСМИЧКОГ БРОДА И „БОРАВИО“ ДВАДЕСЕТ МИНУТА У СЛОБОДНОМ ПРОСТОРУ. ЊЕГОВО ИМЕ ЈЕ АЛЕКСЕЈ ЛЕОНОВ. ОНО ШТО ЈЕ ОСЕЋАО ПОШТО ЈЕ НАПУСТИО КОСМИЧКИ БРОД И ВИДЕО ЗА ВРЕМЕ ОВОГ ИЗВАНРЕДНОГ ПОДВИГА — ЛЕОНОВ ОПИСУЈЕ У ЧЛАНКУ НАПИСАНОМ СПЕЦИЈАЛНО ЗА ЧАСОПИС „УНЕСКОВ КУРИР“

★

семо прве одговоре на ова питања и да у пракси проверимо претпоставке и прорачуне научника.

Како је све то учињено?

Почели смо да се припремамо за излаз из космичког брода два минута после сателитације.

На Земљи ми смо више пута испробали командни систем за излазак и повратак, системе за контролу стања човека док излази у космос. Све смо то ми чинили у условима сличним онима у космосу. Па ипак, ми смо направили генералну пробу у условима лета космичког брода у орбити. Први круг око Земље био је једним делом посвећен овом испробавању.

Када смо били изнад Камчатке, Павел Бељајев је почео да практично припрема мој излазак из брода. Помогао ми је да ставим кесу са резервном ваздухом. Проверио сам како све то функционише у скафандеру. Бељајев је подигао поклопац на међупростору брода. За мој скафандер зачепили смо челично уже које је требало да ме фиксира за брод. Кроз уже је био спроведен телефонски кабл који ме је везивао са командом брода и Земљом.

Лебдећи откачио сам се од свог седишта и ушао у међупростор. Дао сам руком знак команданту. Поклопац иза мене затворио се. Бељајев је почео да испушта ваздух из међупростора како би изједначио притисак у том простору са притиском изван брода. То сам осетио јер се скафандер нагло напунио ваздухом. Одједном поклопац се подиже у космичком простору. Заслепљујући сноп Сунчеве светлости испуни простор у коме сам се налазио.

Пошао сам према излазу и промолио мало главу. Надлетали смо Средоземље. Хтео сам брже да изиђем и да видим Земљу из космоса, да видим брод, али командант ми то није дозволио: још није био тренутак за излазак предвиђен по програму који је утврђен на Земљи. Морао сам послушати.

Пре Симферопоља командант ми је дао знак за излазак. Нестрпљив, излетео сам кроз отвор космичког брода. Доле испод мене налазило се Црно море, кавкаске планине покривене облацима итд. Видљивост је била изванредна. Пре овог изласка летео сам много пута на разним авионима више од 550 часова.

то нисам учинио, пошто сам окрећући се могао боље видети космос и Земљу.

Доле, видео сам величанствени јужни зелени масив наше Земље. Препознао сам Волгу, затим сам видео планински ланац старог Урала, сибирске реке Об и Јенисеј.

Подигао сам поклопац са кино-камере, која је требало да фиксира на филму све моје покрете у слободном космичком простору. Камера је била инсталирана на броду на једној специјалној подлози поред отвора.

Док сам био изван брода одржавао сам стално телефонске везе са Павлом Бељајевим и са Земљом. Посебно сам разговарао с Јуријем Гагарином, који је био на командној станици космодрома. Чуо сам Радио-Москву како објављује вест о узлетању нашег космичког брода.

Изнад Јенисеја командант ми је дао сигнал да се вратим у брод. Осећао сам се чудесно, све је било изванредно и нисам желео да напустим космос. Међутим, ипак сам извршио наређење команданта, почео сам се приближавати броду. Уз пут, скинуо сам и кино-камеру са подлоге на којој је била учвршћена.

За сигурност аутомобилиста

У САД основана је сенатска комисија чији је задатак да донесе закон о аутомобилу нове конструкције. Све велике фирме мораће се приджавати прописа о сигурносној конструкцији која треба да спасе десетине хиљада аутомобилиста колико их сваке године гине на америчким друмевима.

Комисији пристижу са свих страна предлози стручњака и новатора усмерени у том правцу. Озбиљно се разматра пројект аутомобила који би се у случају несреће или судара преполовио. Мотор и точкови би остали на друму, а каросерија би са својим заштитним седиштима за путнике као на опругама била одбачена од места несреће. Предлаже се исто тако да возач седи у средини кола, а да путници буду окре-

нути супротно од смера кретања возила. Да волан не би здобио грудни кош возача један амерички новатор начинио је волан који се приликом јачег судара сам распада, „Ситроен“ управљач који се под јачим притиском повија, а две енглеске фирме волан који има дршку чији се делови ујжебуљују једни у друге као нога рефотографског апарата. Запажен је и предлог аутомобила код којег се сви отвори у случају пада у воду херметички затварају, мотор отпадне а каросерија остане да плива. У експерименталном сигурносном аутомобилу који је испробан у САД вратоломци који су се сударили са зидом брзином од 80 километара на час нису пре-

трпели ни најмање повреде.

Примећено је и неколико фантастичних пројеката. Ако у великој брзини треба нагло заокочити да би се спречила несрећа, предлаже један новатор, аутоматски се укључују помоћни точкови који се окрену у супротном смеру од правца кретања возила. Један други проналазач предлаже да се возило заокочи помоћу ба-

рутне експлозије у кочницама!

Најнеобичнији је, свакоко, пројект који предвиђа да свако возило буде опремљено балоном који се пумпа водоником. Непосредно пред несрећу приборани возач треба само да укључи уређај за пумпање балона и за тили час возило се претвара у ваздухоплов који лети према небу избегавајући друмску катастрофу.

САМО ме је сећање на полазак и дуге вежбе за тај лет приморало да верујем у стварност слике која се отворила пред мојим очима док сам посматрао брод који је лебдео у слободном космичком простору. „Васход-2“ пловио је величанствено. Његове антене, сличне пипцима неког чудовишта трепериле су у космичком простору. Прозори на броду личили су на огромне очи које су пратиле сваки мој покрет. Објективи телевизијских и фотографских камера су ме посматрали.

Преда мном: црно небо. Сјајне звезде нису трепериле и изгледале су непомицне.

Ни Сунце није изгледало као када се посматра са Земље, није имало никаквог ореола, никаквог венаца. Подсећало је на огромну усјајану плочу окачену на црном небу. Сам космос изгледао је као провалија без дна. Све је то пружало слику каква се на Земљи не може ни замислити а камоли видети.

Испод мене пливала је наша планета. Посматрана из космоса она није изгледала округла већ сасвим равна, као нека огромна физичка карта. Једино кривине на хоризонту указивале су да је она округла.

Теорија Циолковског постаје стварност

Поставља се питање може ли човек радити у отвореном васионском простору?

Ево како је на то питање одговорио 1926. године угледни руски научник Константин Циолковски:

„Много је лакше објављати све врсте радова у космосу него на Земљи. Прво, зато што димензије радова не морају бити ограничене и што се радови могу вршити са најслабијим материјалом пошто их њихова тежа неће уништити: јер у космосу она не постоји. Друго, човек у космосу може радити у сваком положају фиксирајући једино стопала или било који други део тела. Тамо нема ни вертикалних ни хоризонталних линија. Нема ни горе ни доле. Не може се нигде пасти.“

Ниједан предмет, па чак ни најтежи, не може смрвити радника, јер предмет не може да падне, чак и ако га није и не држи. Делови тела, без обзира на њихову величину, не притискују један другог. Предмети се крећу уз најмањи напор, независно од њихове масе и димензија.“

Била је то ипак само генијална теорија, заснована на познавању закона механике, али непотврђена у пракси.

После летова вештачких сателита и космичких бродова, којима су управљали пилоти, научници су заокружили све проблеме у вези с изласком човека у космос. Они су добро познавали услове спољне околине: интензитет зрачења, утицај бестежинског стања. Али, нико није тачно знао каква ће бити човекова реакција на бестежинско стање у слободном космичком простору.

„Нисам се плашио“

Команданту космичког брода „Васход 2“ Павелу Бељајеву и мени припала је велика срећа да 18. марта доне-

Дојодило се у... Дојодило се у... Дојодило се у...

... Мајамију. Четворогодишњи Тони Мак Гаверн уграбио би сваку прилику да побегне из куће и лута околним улицама. Да би га спречила у томе, његова мајка привезала га је једном за ногу од стола. Сутрадан ујутру шофер једног аутобуса нашао је малог скитницу далеко од родитељске куће. Малишан је са собом вукао — сто.

... Флориди. Један полицајац зауставио је на улици аутомобил за чијим је воланом седео шимпанзо, а поред њега његов сопственик. Међутим, полицајац није могао да учини ништа јер у саобраћајним прописима не постоји ниједан параграф који забрањује мајмунима да управљају колима.

... Француској. Седам жена из разних крајева земље и разних занимања провешће извесно дужи време у једној пенини. Да би се испитао утицај изолације на психу и понашање, њихови разговори биће аутоматски снимани на магнетофонску траку да би их касније психолози анализирали.

... Њу Џерсију. Општински одбор у варошици Хопатконгу расписао је конкурс за најлепше и најприкладније име за нову основну школу. Прву награду од 50 долара добио је један шестогодишњи дечак, ученик првог разреда те исте школе. Он је предложио име: Хопатконшка школа.

... Ванкуверу. Полицајски пас „Стони“ морао је због своје велике љубави према људима да буде отпуштен из службе. Уместо да хвата преступнике, пас се умиљавао око њих и пријатељски им пружао шапу.

... Филаделфији. Учесници једног конгреса лекара искористили су прилику да се узајамно прегледају. На тај начин сваки од учесника који је то желео, осигурао је себи преглед и савет најбољих специјалиста.

... Новом Зеланду. Министарство одбране упутило је хитан апел многим учесницима прошлог рата да најзад подигну медаље и ордење којима су били одликовани за ратне заслуге. Оваквих ратних ветерана има 180.000.

... Калифорнији. Цим Гилес хтео је да из уличног аутомата добије поштанску марку од пет центи. Када је у аутомат убацила одговарајући новчић, на њу се сручила права киша од марака и металног новца. Укупна вредност: 20.000 д.

КЉУЧ КОЈИ СЕ НЕ НОСИ У ЦЕПУ

Овај, по својој величини свакако упадљив кључ, купио је град Брауншвајг заједно са комплетним уређајем за натоварне радионице за ковање

гвожђа од једног старог сеоског ковачког мајстора.

Ови предмети моћи ће се убудуће видети у градском музеју Брауншвајга. Такве радионице старе често неколико векова, постају у последње време све ређе јер у доба механизације пољопривреде и у индустријализованом животу немају више сврхе. Вешти трговци антиквитета који су досад претраживали старе сељачке куће због старомодног намештаја и оправа, проширили су сада своју потражњу и на занатске радионице које су у изумирању. Зато се у модерним веде градским становима чешће могу заћети ислужене преслице, рамови за ткање или неки накован, који служе као декоративни предмети.

Директори музеја често не

успевају да предухитре приватне купце. Међутим музеју у Брауншвајгу је сада успело да сачува за потомство комплетне уређаје једне старе ковачке радионице за ковање гвожђа која се у оригиналном распореду показује у музеју. Велики кључ дуг скоро један метар, висио је некад на истуреним орнаментима од кованог гвожђа над вратима сеоског ковачког мајстора, да би обавештавао о врсти занатске радиности која се ту обавља.

Може и без снега

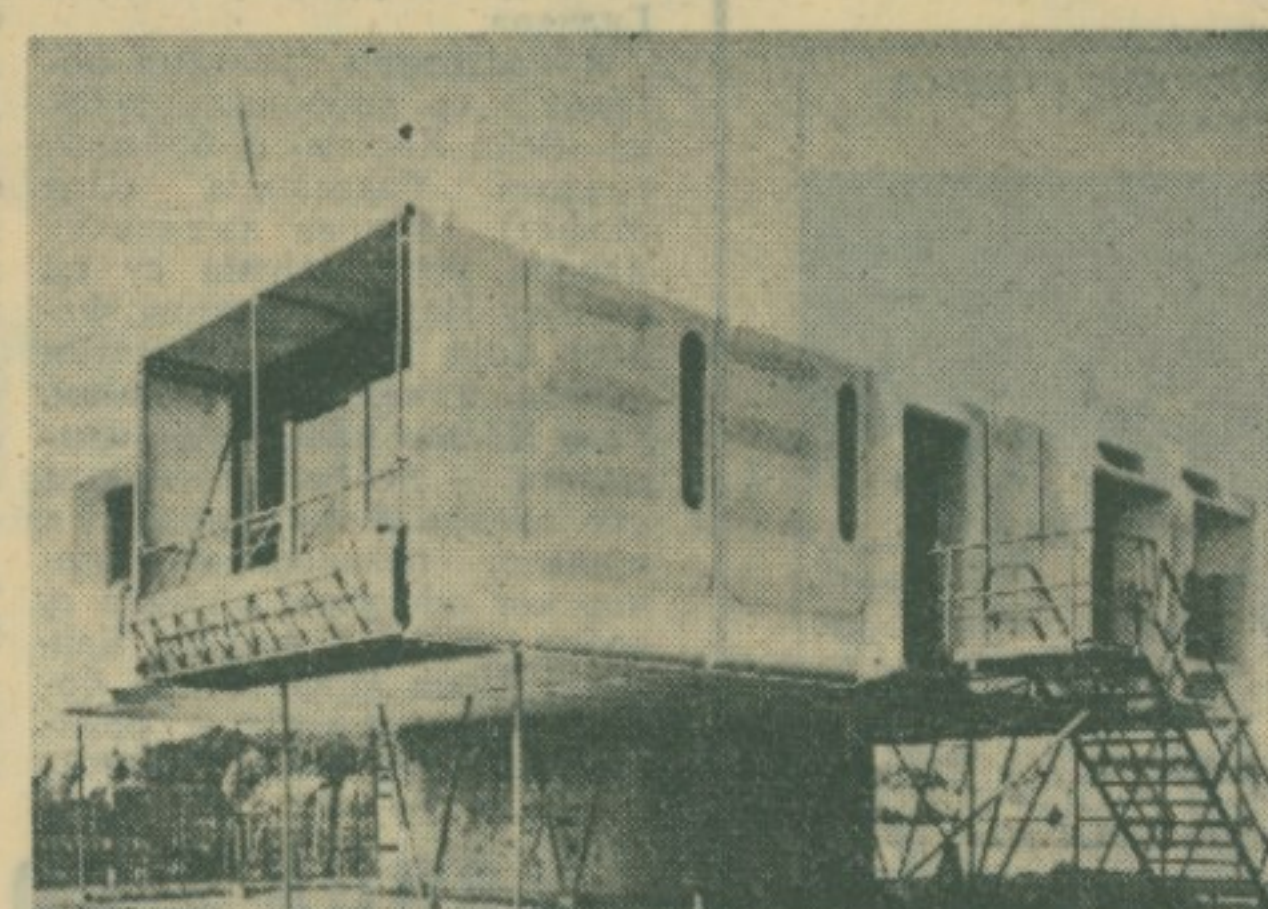
Да ли сте икад покушали да се скијате без снега? Ево једног љубитеља тог спорта Вилијама Ханта из Нортконвеја, САД, који изводи разне вежбе и скокове на травнатим теренима Кренмор планине.

Као што се види за ову врсту спорта потребни су ски-

јашки штапови, правз скијашке ципеле и скије које на оба краја имају тачкове. Хант каже да је скијање на травнатим теренима врло интересантно и узбудљиво.

КУЋА — ЗА НЕКОЛИКО ЧАСОВА

Ова кућа направљена од синтетичне материје усељива је већ неколико часова после почетка изградње. Још ујутру лежале су на том месту гомили челичних цеви, комади материјала од отаклених влакана и канте са течном вештачком смолом, а увече је то већ била кућа за становање која по својој стабилности, лакоћи, изолацији звука и топлоте, отпорности према временским приликама, па чак и по уштеди трошкова надмашује све конвенционалне методе грађења. Конструктор је млади грађевински инжењер Дитер Шмид из западнонемачког града Биберах Рис, који већ

годину дана станује у оваквој кући. На основу својих личних искустава одлучио се Шмид да почне са серијском производњом свог изума. Кућа почива на конструкцији од челичних цеви, обложена је изнутра дрветом пресвученим слојем синтетичног материјала и природним дрветом. Плоче на зидовима додијају се од стаклене свиле и вештачке смоле. После један до два сата могу се плоче, дебеле три милиметра, које служе за зидове и под, већ водити из калупа. Распоред просторија и доцније дограђивање могу се вршити према вољи и потребама.

СКУЛПТУРЕ ЗА ДЕЧЈИ ПАРК

Можда би се нова школа у уметности могла назвати „вајарство за пењање“. Наиме, Чарлс Вилер, председник британске краљевске академије ради на колекцији бронзаних скулптура животиња за град Инверкаргил на Новом Зеланду који је посетио пре две године. Један становник овога града оставио је наследство са опоруком да се

новац употреби за скулптуре које ће поставити у градском парку за дећу забаву. Чарлс Вилер је израдио нацрте за скулптуре лавова, морских крава и орлова, на које ће деца моћи да се пењу и са њих клизају доле. Група скулптура лавова биће изложена на летњој изложби Академије.

Уређује Паја Паџак

Да ли може да га затвори

Паја Патак отишао на вечеру код пријатеља. Када су устали од стола, домаћинова кћерка поче да мучи клавир. Отац се гордо обрати Паји: — Зар вам се не чини да моја кћи свира изванредно. Знате, она од овог клавира може да учини шта хоће. — А да ли може да га затвори — упита Паја.

Радознаост

Паја док је био мали није видео две пуне године Пату, па кад је кренуо да је посети с ујка Пајом рече му: — Баш сам радознао да ли ћу познати Пату? Сигурно је порасла за ове две године.

Они имају пса

Позвала Пата на вечеру познатог невача. Негде око поноћи замоли она госта да нешто отпева. Он поче да се извлачи: — Доцкан је... ваши суседи ће се љутити. — А, ништа се за то не секирајте — поче да га умирује Пата. — И они имају пса који лаје преко целе ноћи...

То је исто

— Рајо, — грди ујка Паја — зар ниси приметио да си обукао две различите чарпане.

— Ма јесам ујка Пајо, — али и други нар који имам потпуно је исти као овај на мојим ногама.

Тачни одговори

Наставник говори основцима о бојама — на нита редом поједине ђаке: — Какве је боје нећ, Јовице? — Смеће. — А каква је креда, Перице? — Креда је бела. — А каква је мој — шенир, Влајо? — Отрицај, наставниче.

Добар изговор пара вреди

— Због чега си данас закаснио на час — пита учитељ Гају. — Знате, јутрос сам се успавао. Знате, сањао сам да је почео школски распуст.

Није је добро упознао

Раја је веома борбено дете и ујка Паја се због тога веома секира. Једнога дана примети он да се Раја у парку лепо игра с једном девојчицом. Сав срећан он му приђе и рече: — Видиш како је то лепо кад се не бијеш с децом. — Како да се бијем кад је још не познајем добро.

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

ПРЕРИЈА

ЗМИЈА ЗВЕЧАРИКА ЈЕ ОТПУЗАЛА ДАЉЕ, АЛИ ЈЕ ЗАО ВЕК БИЛО УЧИЊЕНО! ЕСТЕР БУШ ЈЕ СА СВОЈЕ ОСМАТРАНИЦЕ ПРИМЕТИЛА НАГЛИ ПОКРЕТ.

КИША ОД ОЛОВА ПОЛЕТЕЛА ЈЕ ПРЕМА МЕСТУ ГДЕ СУ СЕ КРИЛИ СОКОЛОВО ОКО И ЊЕГОВИ ДРУГОВИ! ПРИЉУБИЛИ СУ СЕ УЗ ЗЕМЉУ...

САД СЕ СМЕСТА МОРАЛО НЕШТО ПРЕДУЗЕТИ! БУШОВИ СУ МОРАЛИ ЧУТИ ПУЦЊЕВЕ СВОЈИХ ЖЕНА...

ШУЊАЈУЋИ СЕ ОПРЕЗНО, СОКОЛОВО ОКО И ЏОН МИДЛТОН ПРИВУКЛИ СУ СЕ ЛОГОРУ СА ЗАДЊЕ СТРАНЕ...

КАДА ЈЕ ПОНОВО ПУШКА ПЛАНУЛА...

НЕПРИМЕКЕНИ, СТИГЛИ СУ ДО МАЛИХ ЗЕЛЕНИХ КОЛА...

ЗА МАЊЕ ОД МИНУТА, МИДЛТОН ЈЕ ИСКОЧИО ИЗ КОЛА... И НИЈЕ БИО САМ...

АКРОБАТИ

Тарпон (tarpon atlanticus) познат је као акробата међу рибама. У стању је да изведе читаву серију задивљујућих скокова изнад морске површине. Он то најчешће чини када је расположен за игру.

ВОЗАЧИ, ПАЗИТЕ!

На уласку у једно село у близини канадског града Квибека постављена је табла на којој пише:

„Опезно! Прва збука на коју ћете наићи већ је одвела шесторицу шофера на наше гробље“.

Кажу да се после постављања табле на овом месту није више догодила ниједна саобраћајна несрећа.

ПОМАЛО ЗАБОРАВЉЕНА КОМЕДИЈА

У ЛОНДОНСКОМ Мермејд позоришту недавно је приказана представа Гогоље, нешто заиграване комедије „Женидба и удадба“, под насловом „Проводације“. Комедија има хелгенд.

ног избора, али он је тако срамежљив да једва успевају да га убеди да остане мада насаме са удавачом. Он међутим постаје њен изабраник и Роберт Гилнер завршава ову комедију хелгендом.

„ПРОВОДАЦИЈЕ“ — АДАПТИРАНИ КОМАН НИКОЛАЈА ГОГОЉА „ЖЕНИДБА И УДАДБА“ КОЈИ ЈЕ НЕДАВНО ПРИКАЗАН У ЛОНДОНУ.

Превод са руског Роберта Гилнера.

У насловним улогама појављују се добронамерна бака (Рени Хастон) и брбљиви градоки бадаваџија (Џон Мофат). Њихови заједнички напори усредсређени су на девојку Наташу (Кетрин Фелер) која живи са богатом тетком и чезне за удајом. Рени Хастон налази два кандидата — дебелог специјалисту за трепљење вашију и мршавог пензионисаног поморског официра; обојица су добро зашли у године. Кандидат Џона Мофата има боље квалификације и представља младожењу достој-

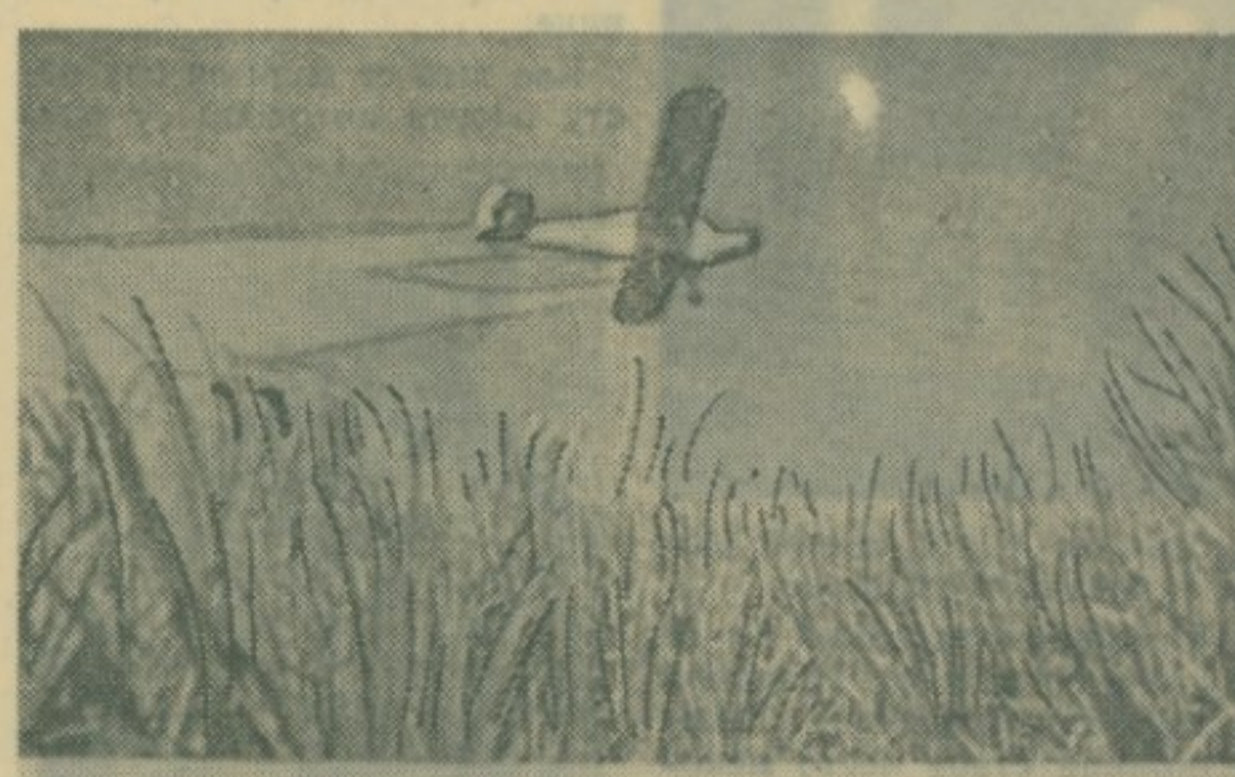
ним на тај начин што изабраника, који бежи из собе кроз прозор, враћају и угурају у брак. У руској верзији „Женидбе и удадбе“, која се нешто разликује од ове немачке хелгенде. Наиме, младожења заувек бежи од своје несудебне жене. Младожењу је тумачио Роберт Едисон с много уметности и представљао необичан контраст браћуријој глуми Џона Мофата, пријатеља — проводације, који покушава да га наведе да се ожени. Комедију „Проводације“ режирао је Џилујус Гелнер а костимограф је био Мартин Лиз.

АВИОН — ПОЉОПРИВРЕДНА МАШИНА

Авиони се већ дуго употребљавају за запрашивање и прскање пољопривредних и шумских површина у борби против многобројних биљних болести и штеточина и показали су знатне предности у брзини, радном учинку и појефтинјењу посла. Исто тако показао се авион користан и у спровођењу важне агротехничке мере у пољопривреди — ђубрењу пољопривредних култура.

Велике површине појединих култура у многим земљама света а и код нас, успешно се ђубре и прихрањују минералним ђубривима помоћу авиона. Исто тако ђубрење планинских пашњака, ливада, шума, плантажа, а нарочито на тешко приступачним комплексима, успешно се врши из ваздуха равномерним растурањем ђубрива из авиона.

Колико широку примену има ђубрење из авиона види се из поштанске марке острвске државе у Тихом океану (Југоисточно од Аустралије) Новог Зеланда, која приказује ђубрење плантажа из авиона.

Јесте ли већ чули

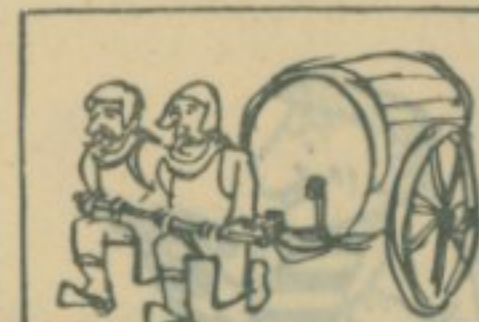
да...

...громобран у облику позлаћеног шиља на високом стубу био је познат

у Египту 1.300 године пре наше ере.

... до 1890. године пожарне цистерне вукли су људи. Прва пожарна кола

на пару појавила су се у Француској 1900. године.

... супротно ономе што се мисли највећи произвођач филмова у свету је Ја

пан, а највећи потрошач Индија.

... дрво које најбрже расте је једна врста еукалиптуса. У Уганди, у Централ-

ној Африци, израчунато је да је једно стабло овог дрвета за две године порасло 13.50 метара.

... хотел Мелбах у Канзас Ситију је продао 16 креветских чаршава и 8 јастучница које су употребљавали Битлси у току две ноћи које су провели на гостовању у овом граду, по цени од 750 долара.

АНЕГДОТЕ

ПОЗИВ И ОДГОВОР

Нека богаташица која је желела да стекне славу љубитељке и заштитнице уметности и уметника, месецима је безуспешно покушавала да домама у госте Марка Твена. Најзад му је послала писмо следеће садржине: „Мисис А. М. Смит биће у уторак између 15 и 18 часова код куће“. Убрзо је добила натраг своје писмо на коме је било дописано: „Ја такође, Марк Твен“.

ТАТА ЈЕ НАПРЕДОВАО

Амерички хумориста Марк Твен (1835—1910) причао је једнога дана својим пријатељима:

„Кад сам имао 14 година изгледало ми је да мој отац ништа не зна. Његовом присуству сам најчешће ћутао, јер нисам знао о чему би нас двојица разговарали. Али после мог дугогодишњег потуцања по свету кад сам се вратио у очев дом био сам изненађен памећу мог старог оца. Ах, како ми је изгледало да је научно масу ствари за време док сам се ја борио за свакодневни живот у туђини!“

ГЕНИЈЕ КАО ОН

Џорџ Гершвин (1898—1937) амерички композитор, аутор опере „Порги и Бес“, симфонијских поема „Американац у Паризу“ и „Репсодија у плаво“, невероватно се дивно свом властитом таленту.

Једне вечери присуствовао је с једним пријатељем концерту на коме је с великим успехом свирао један шпански пијаниста.

— Дивно је свирао, зар не, Џорџе? — повика одушевљено Гершвинов пријатељ.

— Да, он је прави геније, један шпански Гершвин.

МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ

Почети француског Театра либр (Слободног позоришта) основаног 1887. године били су веома тежи, тако да се његов оснивач Антоан (1858—1943), глумца и директор, узбуђивао и због најмањих реакција публике.

Тако после једне „бурне“ премијере Антоан позва једног глумца који је био изразито лош и рече му:

— Решио сам да прерадим комад. Од сутра ћете бити убијени у првом чину.

— У првом чину? — побуни се глумца — али због чега?

— То је у вашем интересу, прекиде га Антоан. По мом мишљењу боље је да вас ја убијем пре него што то публика учини на крају представе.

СПАЉЕНИ МОСТОВИ

Када су једном неки пријатељи одвраћали некадашњег председника њујоршке општине Фиорела Ла Гвардија од једне одлуке тврдећи да се може показати преурањена а да ће њоме спалити све мостове, он је одговорио:

— Уопште нема важности да ли ћу тиме спалити иза себе све мостове или не јер — ја се никада не повлачим.

РЕВАНШ

На једном књижевном коктелу приређеном у част Дороти Роуерс и њене нове књиге „Моје омиљене ствари“, жена познатог њујоршког ресторатера Винсента Сардија пришла је књижевници.

— Дороти — рече јој — просто обожавам вашу нову књигу. Позајмљујем је свим својим познаницима.

Хвала — одговори јој књижевница. — Одужићу вам се за ту љубазност. Спаковаћу у једну корпу излетнички ручак па ћу са свим својим познаницима доћи у Сардијев ресторан.

СЛИЧНОСТ БИЉАКА И ЖИВОТИЊА

ДРВО са лепим као злато жутих цветовима живо обојених прашњавих нити, који цветају читаве године то је — мимоза. Више од 600 хектара обале Средоземног мора налази се под овом грмљавом биљком из породице махуница, која је врло сродна са породицом багрема. Мимоза је увезена средњом прошлог столећа из Аустралије. Иначе је тропски биљни род породице мимоза са 1500 врста и хибрида, које су већином распрострањене у Америци у тропским и супротропским областима. Најпознатија врста је Мимоза пудика, пореклом из Бразила, а сада је као коров распрострањена у тропским теренима. На Азурној обали највише има врсте *Mimosa dealbata*, а затим *M. floribunda*, *M. motacana* и друге врсте и хибриде мимозе.

Лепо лишће неких од јужноамеричких врста рода мимоза изгледа на први поглед без икакве заштите од прождљивих животиња — биљоједа. Али, тешко оној која покуша да дође до овог примамљивог залогаја! Бедем опасних копчастих израштаја налази се непосредно иза лишћа и штити зелене делове од уништења. Али, није то једини начин на који се ова биљка брани од својих непријатеља.

Лишће мимозе је парноперасто са два или четири листића и дугом лисном дршком. Када се само један листић додирне или на неки други начин узнемири, сви листићи се одмах одозго скупљају и тако скупљени лага-

но се опуштају. Убрзо цела биљка изгледа увела. Ниједна друга биљка не одговара на додир тако брзо као мимоза. Ако се лист после тога остави на миру, листићи почињу опет лагано да се отварају и шире, лист се лагано подиже и заузима првобитни положај. Међутим, ако сене-

ки од листића поново узнемири додиром или јачим ваздушним струјањем, они остају скупљени и повијени све док не наступи потпуни мир. Овим својим сезмонастичким особинама мимоза подсећа на понашање слабих и плашљивих животиња када им се приближава опасност.

Оне леже непомићно и претварају се да су мртве све док опасност не прође, а када се непријатељ удаљи, оне се дижу и склањају на безбедно место.

Али, сличност између ових животиња, којима је природа дала необично оружје за одбрану од јачих, и мимозе није само у томе. Наиме, када неко комадићем вате намочене у етар протрља њушку и ноздрве животиње, њен нервни центар је нападнут и она је одузета или онесвешћена. Сличан утицај имају паре етра на мимозу. Када се етар дува у правцу лишћа фино распрашеним капљицама односно маглом етарских пара, лишће мимозе постаје непокретно и ако се после тога додирне неки листић, листови не реагују, остају непокретни.

Случај са пошљом биљка мимозе, која је била превожена у један ботанички врт показао је још неке особине ове необичне биљке. У почетку транспортовања лишће је услед додира са зидовима кола показивало своју преосетљивост на додир, оно се скупљало и опуштало. Касније пак у току војње ова осетљивост је престала и биљке су остајале непокретне и неосетљиве на додир.

Установљено је на основу описа овог случаја и даљег испитивања да није потребно

да се непосредно листић мимозе додирне да би се све лишће скупило и опустило. Већ и само подрхтавање кола у којима су биле ове занимљиве махунице превожене било је довољно да код мимоза изазове скупљање лишћа. Исто тако, ако се човек одмереним корањима приближава грму мимоза у ботаничкој башти на острву Пенанг (Малајска Федерација), лишће почиње постепено да се склапа и опушта и са сваком кораком ближе у правцу грма оно се све више скупља и опушта и има изглед грма с увелим лишћем. Тако се дешава и у слободној природи у тропској и супротропској појасу када се нека животиња приближава грму мимозе. Живо-

тиња се зауставља пред грмом уплашена кад из близине види да су они лепо зелени листови које је хтела маглопре да поједе скупљени и обешени, као да су врелом водом опарени.

Утврђено је такође да ни коњи, ни говеда, ни козе не воле да једу или брсте мимозино лишће. Без сумње застрашујуће делује на стоку изненадна покретљивост мимозиног лишћа па радије остављају на миру ову чудну биљку.

Код многих махуница, па и код мимозе и њених сродника, махуне стоје у густим кичанкама, све су снабдеване двоструким редом густих бодљи тако да се ниједна животиња не усуђује да узима за храну ни плодове ове биљке.

Неке врсте мимозе садрже смоле, које се употребљавају у техници и медицини. У кору, корену и плоду неких мимоза има етеричних уља и других органских једињења.

ГРАНЧИЦА МИМОЗЕ: 1 — ПРЕ И 2 ПОСЛЕ ДОДИРА ЈЕДНОГ ЛИСТИЋА

НАЈИЗДРЖЉИВИЈА ЖИВОТИЊА

На југоисточним обалама Азије живи рачић кога стручњаци сматрају за најиздржљивије биће на нашој планети. Он лако подноси велика температура колебања и брзо се прилагођава најразличитијим условима живота. Овај рачић је једино биће које би могло да живи чак и у Мртвом мору где висока концентрација соли убија и најмање трагове живота — сем бактерија.

У ПРИШТИНИ - ПРЕ 500 ГОДИНА

У СРЕДЊЕМ веку поред Трепче, Новог Брда и Рудника — Приштина је била једно од најбољих и најразвијенијих трговачких места у Србији. У њој је постојао и краљевски дворца, у коме је радо боравио цар Душан, где је примио и свој превртљивог византијског савезника Јована Кантакузена (1342).

Ту је Кантакузен затекао велелепни сјај и присуствовао заседању савета најугледнијих државних достојанственика, од којих је сваки заповедао по једним делом велике Душанове војске. Ове великаше Дубровчани и Которани називају „барони“, међу које убрајају и Николу из моћне которске породице Бућа (Бућића). Ова породица давала је веште и знамените протовестијаре (министре финансија) босанским и рашким владарима. Никола је ту дужност вршио на двору цара Душана. Штедљив и строг у новчаним пословима, ушао је и у народне изреке, па се говорило: „Цар даје, Никола не даје“.

За Приштину Јован Кантакузен у једном свом спису каже да је „само велико неутврђено село, али у коме стоји краљевски дворца“. Владар у Приштини држи свог намесника (непалју), а становници управљају местом према повластицама које су им дароване повељама и повластицама.

Приштина се рано развила у врло живо трговачко место у близини великих и богатих рудника: Трепче и Новог Брда, где се вадиле сребро, чувено широм Европе. Поред главних трговачких путева, који су се ту укрштали, Приштина је постала један од главних центара у српској средњовековној држави. У њеним радионицама пречишћавало се сребро, на чему су радили највештији рударски мајстори. У њој су била и велика стоваришта „угарске соли“, камене соли, коју су каравани доносили са севера, и морске соли, којом су трговали Дубровчани и имали на њу монопол у свим нашим средњовековним државама и државицама. Потреба за сољу у тадашњим балканским областима била је огромна јер је сточарство било главна грана привреде.

Приштина је била и трговачко насеље. Поред домаћег становништва у њој је било највише Дубровчана, који су ту имали и свог конзула, а живели су под сталним надзором свог матичног града, одговорни према њему у свим својим међусобним односима. Приштина је привлачила трговце из свих области Јадранског и Средоземног мора, па и из далеких источних земаља. Италијанске трговачке републике имале су у њој своје представнике, који су узалудно покушавали да конкуришу Дубровчанима. Године 1442. у Приштини се помињу Ђеновљани и један Јеврејин као заступници царине на новоборско гласко сребро.

Стоваришта у овој најпознатијој и једној од најстаријих дубровачких трговачких „факторија“ била су препуна извозне робе: сира, воска, вуне, меда, прерађених метала, кожа од свакојаке дивљачи. Ту се сабирала крупна и ситна стока и у огромним крдима спроводила у Дубровник. Поред извозне робе у пространим дрвеним зградама и дућанима страни трговци чували су драгоцене тканине за одећу, које су доношене из Венеције, Вероне, Мантове, Фиренце и из радионица самог Дубровника. Те тканине радо је куповала многобројна раскошна српска властела. У приштинским стовариштима било је увек у довољној количини златних броката, свиле и кадифе, сребрних и злат-

них накита од сваке врсте, оружја, секира, коњске опреме, свакодневног посуђа и покућства, мириса, стаклених чаша и огледала, сапуна, зачина, па и јужног воћа, и свакојаких слаткиша; сушене рибе и уља, напослетку и вина које је у мешинама доношено из Дубровника, Котора и Бара. Трговина вином овим градовима на Јадранском мору доносила је нарочито велике приходе.

Дубровчани, претече и организатори трговине у унутрашњости Балканског полуострва, уживали су у својим колонијама врло широке привилегије, које су упорно и љубоморно бранили и проширивали. Само они Дубровчани, који су имали своје куће у једној од таквих колонија, били су обавезни да бране тврђаву која је штитила „трг“. Годишње су плаћали један дукат пореза. У споровима с домаћим становницима решавала је порота (жири), коју је сачињавало шест Дубровчана и шест Срба. Међусобне спорове решавало је конзул с двојицом саветника, и ти су увек бирали између племића који су живели у колонији. Тек ако таквих није било, конзули и саветници могли су да буду и дубровачки грађани, плебејци. „Трг“ и тврђаву (акрополу) Дубровчани су с осталим становницима умели увек храбро да бране од непријатељских напада. За време метежа у XV веку Ново Брдо, најбогатији рудник у Србији и најмногољудније насеље — проживљавало је те-

шке дане. Године 1413. бранили су домаћи житељи и Дубровчани врло храбро град од напада султана Мусе и одбранили га.

Дубровачка влада одржавала је сталне везе са својим колонијама не само путем трговачких каравана, који су у њих упућивани него и посебним државним куририма. Ови су називани: книжници, листоноше, књигоноше. Преносили су преписку дубровачке владе са посланицима на дворима и конзулама у колонијама; предавали адресатима позиве пред судове у Дубровнику. Приватна писма „књижници“ су смели узети само на повратку, јер су се и иначе таква писма могла слати само путем каравана. У XVI веку, на пример, од Дубровника до Цариграда требало је куририма просечно 15 дана, а до Рудника, Смедерева, Трепча, Новог Брда и Приштине, кад су повољне прилике, око 7 дана.

Док су курири обављали своју службу на брзим коњима, роба је преносена на теглећој марви, издржљивим босанским коњима, мазгама и магарцима. Кола се нигде не помињу, јер не би могла ни пролазити старим, запуштеним и већ готово сасвим разореним путевима. Гониоци (поносници) каравана били су искључиво Власи, сточари из планинских села, поданици разне властеле или манастира. Старешина Власа спремао је за пут до три стотине коња с оружјем пратиоцима и обавезивао се, у немирним временима, да ће чувати товар од разбојника.

На путевима је караван коначно под шаторима или код гостионичара, стањанина, чија се дужност одређује и једним чланом Душановог законика (13). Ту се каже да градови нису дужни да дају стан путницима. Сваки дошљак, — „био он ко му драги“, — има да одседне код „стањанина“, и да ту преда пртљак и коња. Кад гост продужи пут, „стањанин“ је дужан да му све врати и ако се нешто изгубило, дужан је да му надокнади. Године 1405. пет Дубровчана кренуло је са својом трговачком робом из Приштине „крз грмље и шуме косовске“ на пазарни дан у Вучитри, где су одсели у једног „стањанина“. Десио се да им воћу нестане неколико бала робе, па се из тога изродило велики спор који нису решавали само дубровачки конзули у Приштини, Трепчи и Вучитри већ заједно са српским властима и дубровачка влада.

Дубровчани у колонијама живели су животом као и у својем граду на обалама Јадрана. О празницима забављали су се витешким играма на коњима и под пуном бојном опремом: копљем с коња у трку нападали алку или рукавицу, и славили победника на свечаним гозбама. Тако је било и у Приштини где су Дубровчани ове старе витешке игре упражњавали о великим благданима на једном пољу изван вароши. То „потециште“ било је окружено малим бројем кровинара. На потециште учесници су долазили потпуно наоружани, с топузом, турским сабљама, луком и стрелом, у оклопу. Године 1435. на „потецишту“ у Приштини између плахих дубровачких такмичара изродила се крвава туча, у којој је један трговац добио јак удацац топузом по носу, те сад лежи у смртној опасности. Потом је на — „весеље мештана“ почела општа туча сабљама, у којој су учествовали господари и слуге „бодрени од оних који су све то посматрали“.

О овом догађају конзул је одмах обавестио дубровачку владу и после исцрпног саслушања, кажњени су сви изгредници; главни: да у касу приштевске дубровачке колоније — „општине наше“ — уплати 100 перпера, а ако то не учини, да му се одсече десна рука, и поред тога да у тамници одседи шест месеци. Остали су осуђени на по месец дана затвора.

Тако се завршило „витешко такмичење“ Дубровчана у Приштини пре пет стотина и тридесет година...

ПРЕМА РОМАНУ
В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

ПЕЋИНЕ НОВОГ ЗЕЛАНДА

НОВИ Зеланд састоји се, поред мањих, од два већа острва: северног мањег на коме лежи чувена пећина Ваитомо и јужног, већег. Целокупна површина острва је око 268.000 км². Нови Зеланд је земља језера, фјордова, који се по величанственој лепоти могу такмичити са норвешким. Земља брегова и глечера, вулкана, гејзира, топлих минералних извора, шума и ливада, стеновитих обала и пешчаних плажа.

Пећине Ваитомо састоје се од три групе у које спадају и шипље Руакури и Арануи. Руакури важи за најтајанственију, Арануи најлепшу, а Ваитомо најромантичнију. Научници и истраживачи, туристи и пријатељи природе из свих крајева света долазе да се диве богатству пећина, пучиш игра светлости, облика и боја. Најлепши део Ваитомо-пећине је „пећина свитаца“. Један мали инсект »Boletophela luminosa« кога нема више нигде на свету, па ни на Зеланду, осим у Ваитому, чини ову пећину најлепшом. Ови свици сијају дијамантним сјајем који се при најмањем шуму гаси, да тек кроз три сата поново засија. Ако човек успе да се без шума спусти чамцем у подземни свет остаће запањен и задивљен приказом који му се укаже пред очима. Свуда, горе, са страна и на површини воде сијају светла хиљада свитаца, свуда треперење и пламсање.

„Најлепшом шетњом на свету“ називају 50 километара дуг пут на јужном острву који води од Те-Анау језера до Милфорд фјорда, највеличанственијег фјорда на Новом Зеланду. Путем се пролази поред Сутерланд слапа који пада са преко 600 метара висине и сматра се једним од највиших на свету.

Ћ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА
ПЕЋИНА

КУПОН БРОЈ 1

Питања:

1. Како се зове јахта?
2. Која јој је матична лука?
3. Каква је изрека исклесана у камену?
4. Шта представља орнамент?

Напомена: Погледајте поново стрип „Тајанствена пећина“ чији је први наставак изишао у прошлом 700 броју.

ОДГОВОРИ НА ПИТАЊА
ИЗ КУПОНА БРОЈ 1

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____
- 4) _____

Напомена: Под број 1 у одговорима метните одговор на питање како се зове јахта, под број 2 одговорите на питање: Која јој је матична лука и тако даље.

КУПОН БРОЈ 2

Питања:

5. Каква изрека је исклесана на улазу у степениште?
6. А шта на зиду степеништа?

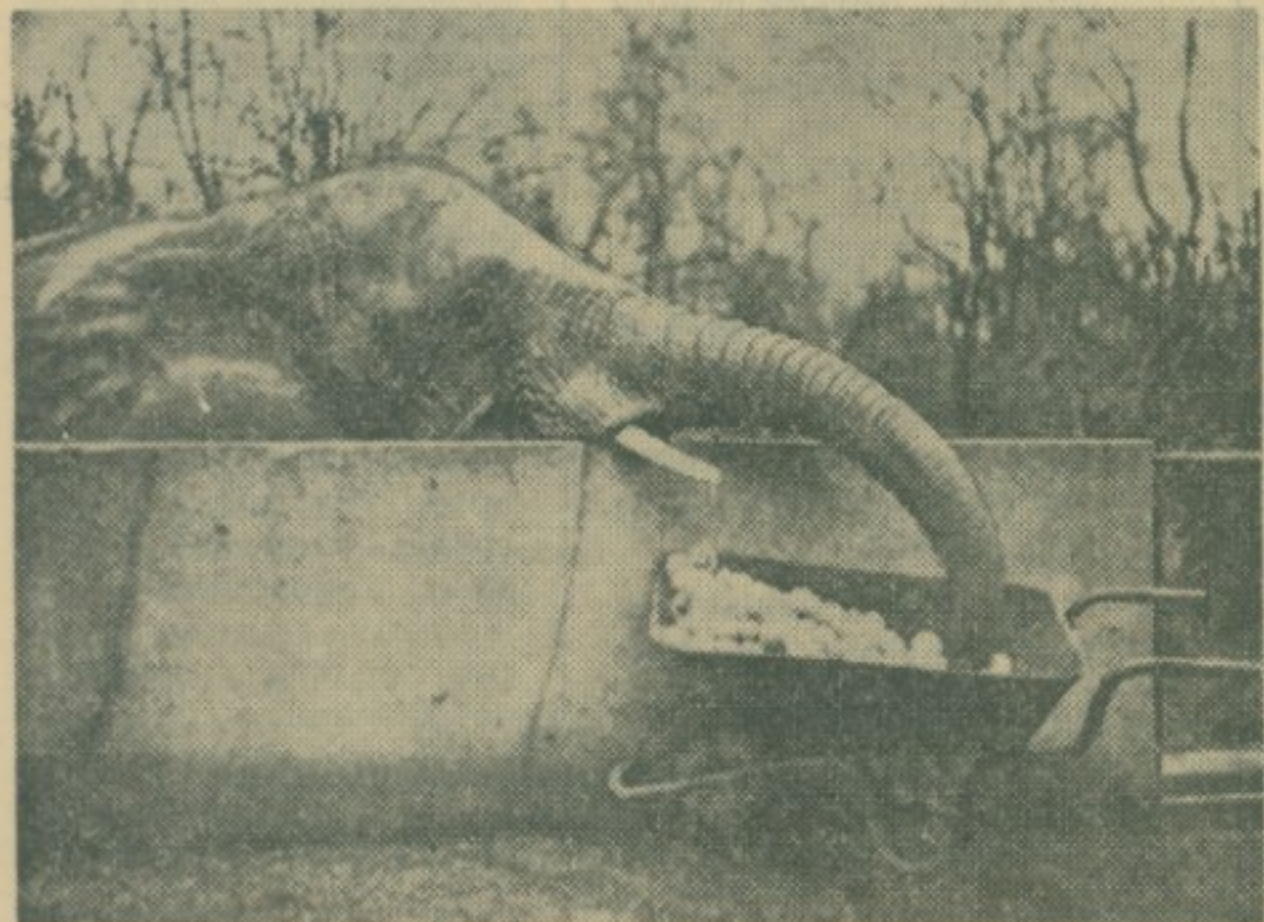
ОДГОВОРИ НА ПИТАЊЕ
ИЗ КУПОНА БРОЈ 2

- 5) _____
- 6) _____

МИРА
И
ДРАГАН
СУ
ПРОИ-
ТАЛИ
ОНО
ШТО
ЈЕ
БИЛО
НАПИСАНО
У
ОРНА-
МЕН-
ТУ.

ОКРЕНУТИ ПО-
ЛАСКО... ШТА?ВАЈДА ЈЕДАН
ОД ОБИХ КРВ-
ГОВА.ВИДИ, ЈЕ-
ДАН СЕ РАЗЛИ-
КУЈЕ ОД ОСТА-
ЛИХ...А ШТА ОВО
ПИШЕ?ЕХ, ДА БАР
ИМАМО ДОС-
ТА ШИБИЦА.НЕГО ЗНАШ
ШТА? ХАЈД!
СУТРА ДА
ПОРАНИМО...
И ОВАМО!
ШТА ВЕЛИШ?ПОНЕМО БА-
ТЕРИЈЕ И...
ЏЕМПЕРЕ. ВИДИ
КАКО ОДАНА
ИЗБИЈА ХЛАД-
НОКА?А САД БРЖЕ
КУКИ!СУНЦЕ ЈЕ
ВЕЋ ДАВНО
БИЛО ЗАШЛО.ЗА ТО ВРЕМЕ ЈАХТА СЕ ЗА-
УСТАВИЛА ПРЕД МАЛИМ
ГРАДИКЕМ... ОД ОБАЛЕ СЕ
ОТИСНУ РИБАРСКИ ЧАМАЦ
И ЗАПЛОВИО
ПРЕМА БРОДУ.

ОТКРИЋЕ

ЗАР ЈЕ КРИВ ОВАЈ СЛОН ШТО СУ ЉУДИ НЕОПРЕЗНИ. ДА ОВО НИЈЕ ВИДЕО И ДА МУ НИЈЕ БИЛО НА ДОХВАТУ НЕ БИ ТО НИ ЧИНИО.

СУНЦЕ ЈЕ ПОКРЕЋЕ...

НА ПРВИ ПОГЛЕД ОСМОУГАОНА ВИЛА У МЕСТУ КИЖИЈУ БЛИЗУ ЛОЗАНЕ У ШВАЈЦАРСКОЈ ИЗГЛЕДА КАО И ОСТАЛЕ. АЛИ, НИЈЕ ТАКО. ЈЕР, ОНА СЕ ОКРЕЋЕ ОКО СЕБЕ ПОД УТИЦАЈЕМ СУНЧЕВИХ ЗРАКА.

Разговорљиви телефон

Данас, као и пре неколико десетина година, телефонски претплатник може да повеже свој апарат само с још једним. Међутим, савремена техника у могућности је да у блиској будућности оствари много више.

Почетком ове године у америчком граду Сакасану приказан је нов телефонски

систем фирме „Бел“. Сада претплатник у време разговора може да позове још један број и да укључи у разговор и трећег саговорника. А затим и четвртог и петог... Једном речи, помоћу телефона се могу одржавати саветовања, па и читаве конференције.

НЕВЕРОВАТНИ
БРОЈЕВИ...

Тешко је схватити бројеве, које статистика доводи у везу са скакавцима. Један објект скакаваца у Малој Азији покрио је 5.500 квадратних километара земље. Тежина овог слоја скакаваца цени се на 44 милиона тона! Једно „мало јато“ од 50 милиона скакаваца може да уништи 5.000 тона вегетације! Једна инвазија скакаваца десила се у Малој Азији 1916/17. године. После њиховог одласка уништена су им остављена јаја. Кажу да су тежила око 7.240.000 килограма! Та тежина одговара броју од око 335 милијарди јаја. Велике катастрофе снашле су ове области поновом године 1929, 1951, 1954. и 1958.

ПЕКАРСКЕ ПЕЊИ
ПУНЕ ИНСЕКТА...

Брем описује инвазију скакаваца на Немачку: „Године 1693. дошли су скакавци из Чешке и Тирингена и опустошили су област око Јене, Ерфурта и Вајмара. Било их је много милиона и замирачили су сунце. У Вајмару био је слој дебело две шаке. Лабудови, пловке и кокошке, па чак и свиње нагојили су се од њих.“ Међутим ово су само мале инвазије према свима у постојећим скакаваца. Године 1879. и 1880. јужна Русија била је поприште праве пустоши. Хајомонт овако описује ову катастрофу: „Пекарске пењи биле су тако пуне инсеката да се није могао пећи хлеб. Канали и доводи воде тако загађени да се вода морала филтрирати. Између Тифлиса и Потанису могли вазови да саобраћају због дебелих наслага скакаваца“.

ЕЛ КОРДОБЕС

ДЕТИЊСТВО славног шпанског тореадора Маноло Бенигеса, познатог под именом Ел Кордобес није било нимало весело. Кад је имао годину дана умро му је отац — Жозе Бенигес Перез а следеће године и мајка Ангела Перез Регал. Ангелита, његова старија сестра преузима бригу о четворо сирочади. Сви живе у једној јединој соби и хране се углавном кромпиром. Ускоро се Ангелита удаје и у ту једину просторију усељава се најне зет а после извесног времена долази на свет и беба. Кад је лепо време дечаки спавају напољу.

Са осам година Маноло (Ел Кордобес) ради на пољу и на сакупљању поморанџи. С времена на време бежи с посла да би видео борбе бикова.

Његова бекства су све чешћа да би се на крају удружио са још једним дечаком који је волео борбе с биковима и са њим кренуо од села до села. Ел Кордобес никад није ишао у школу, али је лутањем упознао добро све крајеве Шпаније.

Иако има већ 20 година и доста дуго ради као помоћник тореадора, о Манолу се

као тореадору слабо зна. Ради где стигне, без икаквог уговора, живи од милости у правника арена. Тек 15. маја 1960. године пружа му се прилика да учествује на кориди у Кордобу где триумфално дебитује. Од тада његова слава расте. Успесима у борбама у току 1960. године осваја целу Андалузију и после сва

ке борбе из арене га на раменима носе одушевљени гледаоци.

Те исте године приликом сусрета са сестром Ангелитом Ел Кордобес јој каже:

— Ове године или ћеш нисити прилику вео за мнош или ћеш добити кућу.

Са сваком победом у арени

и цена за борбу бива све већа. Од 20.000 песета на почетку 1960. године, цена је у августу исте године достигла 200.000.

Године 1961. он постаје популаран у целој Шпанији. Најчувенији шпански и страни критичари му посвећују своје похвале. За њима не изостају ни режисери. Маноло онима убрзо један за другим два филма.

Ускоро његова слава прелази чак и ону коју је постигао у својим најбољим данима Луис Мигуел Домингес. Сада он за једну кориду добија 5 милиона песета и све више одушевљава поштомаче.

Многи се питају у чему је тајна његовог успеха. Изгледа да у томе што се он кад уђе у арену игра са смрћу. Он потпуно презире опасност што шпанска публика посебно цени.

Кад је 3. јуна 1961. године био озбиљно рањен у Гранади, у санаторијум је стигло 15.000 телеграма. Његов лични лекар примао је дан и ноћ телефонске позиве из свих градова.

И дан-данас славу Ел Кордобеса још нико није помрачио. Само, он је и поред толике славе у души остао „мали вагабунд“ који највише воли друштво својих помоћника. А његова највећа љубав и данас је остала најстарија сестра Ангелита.

ПОСТАВЉАЊЕ ТЕЛЕФОНСКИХ СТУБОВА
ПОМОЋУ ХЕЛИКОПТЕРА

Када су становници Лос Падреса у Калифорнији зажелели да имају своју телевизијску станицу, пред њих је ис-

МАЛИ ХЕЛИКОПТЕР УЗ ПОМОЋ ЈЕДНОГ ЧОВЕКА ПОСТАВЉА ТЕЛЕВИЗИЈСКИ КАБЛ.

крснуо велики проблем: како да поставе стубове преко дивље и стеновите шуме. Редовна посада могла је да постави само један стуб у току шесторице дана, а требало их је 62. Тро да се постављање не би исплатило.

Онда је неко дошао на идеју да се овај посао обави помоћу хеликоптера. Изнамљен је један већи који је у року од седам часова обавио посао на коме би посада радила пуна два месеца. Пошто су стубови били на својим местима, требало је поставити жице. Мали хеликоптер је поставио пет километара кабла за свега 10 минута.

ВЕЛИКИ ХЕЛИКОПТЕР ПОСТАВЉА СТУБОВЕ НА ОДГОВАРАЈУЋА МЕСТА

● Пирова победа ●

пре наше ере прешао из Епира (западни део садашње Грчке и јужни део Албаније) преко Јонског мора у јужну Италију са 20.000 тешких и 2500 лакших пешака, 3.000 коњаника и 20 слона. Тако је Рим први пут у току својих освајања дошао у оружани сукоб са једном страном ваниталијском силом.

У првој бици исте године код Хераклеје Пир је победио бројно надмоћније Римљане захваљујући понајвише својим слоновима који су у завршној фази битке унели панику у римску војску (нарочито у коњицу), која је иначе у почетку битке имала превагу над Епирцима. Специјално дресирани слонове за учествовање у боју били су тада први пут употребљени као борбено средство на Апенинском полуострву и стога је потпуно разумљиво што су они изазвали тако катастрофално изненађење и страх код Римљана, што је имало за последицу њихов пораз. Пир је у пролеће 280. год.

кулма (279. год) Пир и Рим су имали приближне снаге (по 70.000 пешака и 8.000 коњаника, а Епирци још и слонове). Римљани су сада као противсредство за слонове извели своја борна кола, а већ и сами слонове нису за њих у то време представљали непознато и страшно изненађење као раније. Борбени поредак Римљана је била

манипуларна фаланга (по легијама) и Пирова фаланга је била врло слична македонској фаланги. Битка је била изванредно огорчена и крвава, а трајала је пуна 2 дана. Губици су на обема странама били велики (Рим око 6.000, а Пир око 4.000 мртвих). Пир је, истина победио Римљане, али је то постигао

уз страховите напоре и губитке. Тада је он после завршене битке својим генералима, који су му честитали победу скептички изговорио ове чувене и пророчанске речи: „Још једна оваква победа и ја ћу пропасти“, које су се касније и обистиниле (Пиров неуспех у бици против Римљана код Беневента 275. год. где су они против слона успешно употребљивали гореће стреле чиме су их натерали у бекство те су слонове направили неред у сопственој војсци; уништење дела његове флоте у рату с Картагинцима итд.) због чега се Пир без коначног успеха, и поред својих ранијих победа, морао да врати у Епир. Пир је потом још ратовао по Грчкој и по Македонији. Пао је као жртва атентата 272. године пре наше ере приликом заузимања грчког града Аргоса.

Од тог давног времена појам „Пирова победа“ значи успех искупилих скупо плаћених, победу са много жртава. Поред чисто војног дома на овај термин је временом обухватио и сва поља људске делатности и стремљења а нарочито политичко и економско.

ЗАМЕЊУЈЕ РАДИО

Добоше користе и сви Индијанци западне Амазоније и између Оринока и Анда. Испитивач Карл Војле указује да Индијанци одлично примењују нека својства акустике. Они граде такве добоше, чији звук могу да приме и дешифрирају само „станице“ које имају исте такве добоше. У ту сарху индијанска племена граде специјалне колибе. У њих стављају добоше, али тако, да они највећим делом леже у рупама, које су пуце парчади дрвета и иверја. За време „предаје вести“ сви улази у колибу се затварају, те звучни таласи излазе само кроз отвор у високом засвојеном крову. Они се потом шире по ваздуху изнад врхова дрвећа.

У прашумама Индонезије добобш има исти значај као и у Африци и Амазонији.

WALT DISNEY Месечеве ипреље

УКУСНО и здраво поврће

Ту недавно, могло се прочитати у дневној штампи: произвођачи из Горњег Милановца и околине зарадили су преко 150 хиљада долара (око 150 милиона динара) на сушеном празилуку, који су извезли у Сједињене Америчке Државе. Другим речима то значи да су пољопривредници овог краја произвели око милион килограма свежег празилука, односно 150 хиљада килограма сушеног празилука, јер се од 100 кг свежег добије 12% сушеног на 40 степени Целзијуса. Зашто се свуда у свету много тражи ово укусно поврће?

Од младог лишћа, а код одраслог празилука од белих делова ста

бла, спремају се врло укусне чорбе, варива и салате. Међутим, сок празилука служи и као средство против болова од каменца, а чај од његових семени против болова у мокраћној бешици.

Оријани не сјаре ТАКО БРЗО КАО ЧОВЕК

Два скандинавска лекара Х. Лертман и К. Јакобсен једном су објавили занимљиве таблице о брзини старења појединих људских органа и њиховој упоредној старости у 18, 25, 35, 50, 60 и 70 година.

Старост и истрошеност појединих органа је изражена коефицијентом њиховог капацитета с тим да у 18 година тај коефицијент износи 100. Занимљиво је да мишићи први од свих наших органа почну да старе. Они су најгипкији између 10 и 14 године и већ у петнаестој почну старити. Ево коефицијента виталности осталих органа у разним годинама.

Коефицијент старости срца у 18 година износи 100, у 25 — 88, у 30 — 82, у 35 — 74, у 50 — 60, у 60 — 40 и у 70 — 20.

Коефицијент старости плућа износи у 18 година 100, у 25 — 85, у 30 — 80, у 35 — 75, у 50 — 65, у 60 — 60, у 70 — 60.

Коефицијент снаге мишића износи у 18 година 85, у 25 година

100, у 30 — 80, у 35 — 65, у 50 — 50, у 60 — 40 и у 70 — 15.

Коефицијент гипкости мишића износи између 10 и 14 година 100, у 18 — 80, у 25 — 72, у 50 — 35, у 60 — 20 и у 70 свега 5.

Коефицијент старости јетре износи у 18 година 100, у 25 — 85, у 35 — 75, у 50 — 50, у 60 — 30 и у 70 — 20.

Коефицијент старости бубрега износи у 18 година 100, у 25 — 95, у 30 — 90, у 50 — 50, у 60 — 30 и у 70 — 20.

Коефицијент старости чула вида износи у 18 година 100, у 25 — 100, у 35 — 95, у 50 — 85, у 60 — 50 и у 70 година 40.

Према томе, критично време старости људских органа настаје око 50. године када коефицијент снаге, здравља и виталности свих органа почне нагло падати. Наравно има бројних изузетака нарочито код спортиста и људи који живе здравим животом код којих коефицијент старости срца чак и у 60 година може још увек износити 60 па чак и више!

РЕЖИСЕР ШЕНДЕРФЕР

„СЕКЦИЈА 317“

ПЈЕР ШЕНДЕРФЕР О СЕБИ И СВОМЕ ФИЛМУ

За Пјера Шендерфера, режисера француског филма „Секција 317“, који је на последњем фестивалу у Кану доbio награду за сценарио лични живот и филм се не само додирују, већ се допуњују и узајамно објашњавају. Шендерфер је провео три године као ратни дописник у Индокини, и за то време бивао заробљен и два пута бежао из Диен-Биен-Фуа као заробљеник...

Филм сам снимио зато што сам хтео нешто да кажем; то је за мене била нека врста „све или ништа“. Решио сам: или ћу успети да направим оно што сам замислио или ћу оставити филм — каже режисер.

Шендерфер даље каже: груписао сам извесан број догађаја и детаља у аутентичну причу. Ипак, нисам хтео да будем роб историје, у ствари секција 317 никад није постојала, али сике филма је ипак заснован на чињеницама из недавне историје.

„У рату, човек у исто време је велики и страхан“ — каже даље режисер. „Ратник није натчовек“ — додаје он — то је пре јадник мучен менима који му непрекидно звиже око ушију, топовским експлозијама, страхом који га мори...“

Синеасти у рату

Шендерфер познаје оно што говори. Три године провео је у рату су у исто време дуге и кратке. Он признаје да га је рат у Индокини добро продумао и да је у ствари тек у њему рођен. — Никад нећу моћи да га заборавим. Све што знам и мислим о животу, научио сам тамо. Било је страшних тренутака. На пример, пре битке код Насана, за време пробоја фронта код Црне реке, октобра 1952. године налазио сам се са једним командантом падобранца и 350 бораца. Били смо се сасвим изоловали усред џунгле. Да бисмо се пробали ишли смо корак по корак пет дана и најзад стигли до града Лан Шау. Све док га нисмо угледали нисам веровао да ћемо

се уопште извући. Били смо страшно изморени а моји другови падали су исцрпљени један за другим...“ Ово је у кратку садржај „Секције 317“, једноставна прича, у исто време апсурдна и грандиозна. Иначе, Шендерфер се у Индокини борио само кад је морао, остало време снимао је. Кад је био заробљен код Диен-Биен-Фуа имао је 35 киломова са 30 метара снимљене филмске траке сваки, или нешто више од пола часа пројекције. Сам је уништио половину, остало су конфисковали Вијетнамци.

„Заробљен сам заједно са још двојицом репортера: Даниелом Камием и Жаном Пероом. Превозили су нас у исто кампиону за један логор. У задњем делу кола налазио се отвор довољан да се кроз њега провуче један човек. Перо и ја смо први искочили, али како сам закачио за грање, оно је треском ударило о

дан од гонилаца приђе, осветли ме батеријом, извуче и врати у камион. Перо никад није био пронађен. У знак сећања на њега решио сам да направим књигу и филм. Пошто су ме вратили у кампион Вијетнамци су ми дали дувани. Био сам због тога много захваљан!“

Рат уједињује људе

У логору се Шендерфер нашао са совјетским режисером Карменом, иначе совјетским ратним дописником. Он је видео филмове које су Вијетнамци узели од Шендерфера и захтевао да се са њим упозна. Спријатељили су се. „Рат уједињује људе, каже аутор „Секције 317“.

И само снимање филма „Секција 317“, обављено од 15. августа до 1. октобра 1964. године, представљало је прави подвиг. Сниматељи и глумци живели су усред камбојанске џунгле, удаљени свега 300 ме-

ДЕТАЉ ИЗ ФИЛМА „СЕКЦИЈА 317“

кров камиона. Бука је узнемирила стражаре и спречила Камиија да побегне. Нас двојица почесмо да бежимо у правцу џунгле, а за нама су фијукали меци. Једног момента био сам заустављен рафалом метака. Бацих се у најближу баруштину. Вода ми је допирала скоро до носа. Је-

тара од вијетнамске границе. У почетку су били блокирани 3 дана монсуном. Муљ се налазио свуда, а путеви су били уништени поплавама. За поједине сцене пели су се и на висину од 1000 метара. Кад су се после снимања вратили у Пном-Пен били су срећни. Али већ после неколико дана

жалили су за џунглом и дањима проведеним у њој.

Пјер Шендерфер, уметник помало неуобичајеног имена за Француза, чији је филм „Секција 317“ досада је био познат само по два-три документарна филма и по неким телевизијским репортажама. Пре тога је био новинар и један од првих задатака му је био да као ратни дописник извештава са бојишта у Индокини. Гледао, је, бележио, снимао и тукао се и за све то време у сударима са крвавом истином размишљао.

Он намерно бира обичну истину и једну истиниту анегдоту и на њој не робујући историји гради узбудљиво уметничко сведочанство које показује апсурд и овог и рата уопште. Он слика свакидашње призоре, клони се бизарности, натурализма, свега онога што би могло постати експозиционистички спектакл смрти.

У центру објављања су човек и невиност његовог покора. За оне који у ратним филмовима воле велике сцене и речи, блесак пиротехнике и патетику ратника, „Секција 317“ није ни прављена. Његова драма је унутра, у људима у заблудама у уништеним сновима човека.

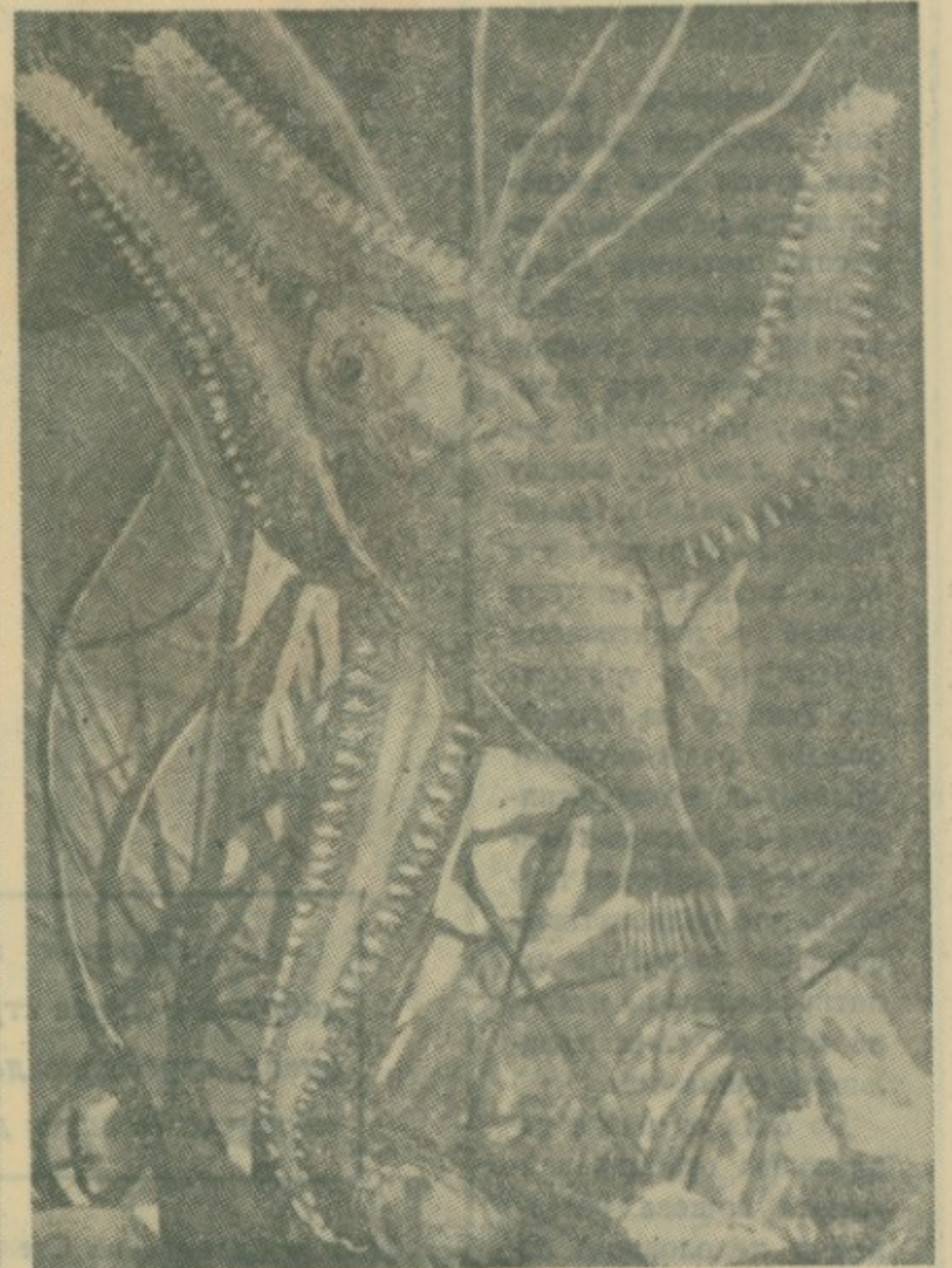
Вијетнам

Земља у југоисточној Азији на југоисточном рубном појасу некадашње Француске Индокине. После рата и периода борби за ослобођење од француских власти у Женеву је закључен 20. VII. 1954. године споразум о примирју, којим је Вијетнам подељен приближно по паралели од 17^о на два дела (Северни и Јужни Вијетнам). Избори су се имали одржати до јула 1956. године ради псовног уједињења читавог Вијетнама, али до сада нису одржани.

Демократска република Вијетнам (или Северни Вијетнам) је земља са социјалистичким уређењем, а запрема северни део Вијетнама. На северу се граничи с Кином, на западу с Лаосом, на југу с републиком Вијетнам, а на истоку Тонкинским заливом (Јужно Кинеско море). Главни град јој је Ханой.

Република Вијетнам (или Јужни Вијетнам) је земља у којој су режими врло нестабилни и уживају подршку САД. На северу се граничи с Демократском републиком Вијетнам, на западу с Лаосом и Камбоџом, а на југу и истоку с Јужнокинеским морем. Главни град јој је Сајгон.

РЕДАК ПРИЗОР

Погетиоци акваријума у Глочестер Поинту, у Вирџинији, имали су прилике да посматрају заиста редак приказ. Једна риба одлеђена приликом пребацивања у танк с хладном водом била је кратко време ошамућена. То је било довољно да је шчепало морску звезду, иначе

спора као пуж, својим пипцима и да се припије уз стакло акваријума. Звезда је потом изврнула свој стомак кроз мали усни отвор и почела да вари своју жртву. Познато је такође да су морске звезде у стању да отворе љуштуру шкољке и да је исишу.

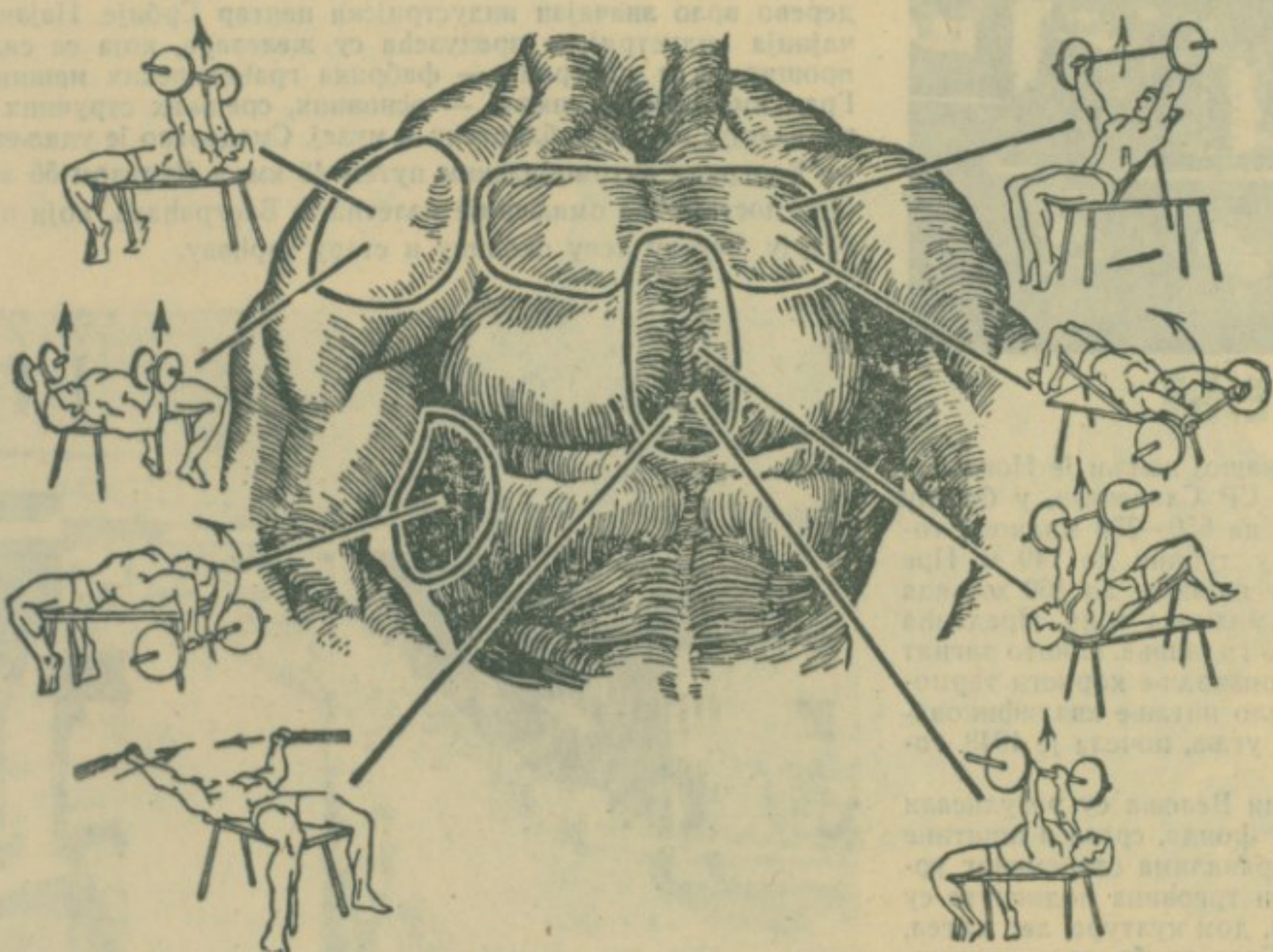
СЛАЛОМ У ЛЕТО

Спортисти се довијају на разне начине да одрже кондицију и буду спремни за наступајућу сезону. На горњем снимку је америчка смучарка Линда. Она

усред лета тренира „слаалом“ на низу старих аутомобилских гума. Иначе Линда је једном у Скво Валију победила у спуту и слалому.

ЗА МЛАДЕ АТЛЕТИЧАРЕ

Основно преимућство атлетике над другим врстама спорта је у томе што је она свима доступна. Јер, свако пољанче, дворите, тераса, мало већи балкон, па чак и соба довољни су вам да се бавите атлетиком. Одакле и када треба почети? Пре свега од... посете лекару. Атлетиком се може практично бавити у сваком узрасту али лекар ипак треба да вам одреди колики треба да буду терети које ћете подизати или какве справе за растезање (експандери) најбоље одговарају вашем телесном саставу.

Они који желе да се код своје куће баве атлетиком, треба да се снабдеју теговима од 2,5 до 10 килограма. Треба почети од најмањег.

Шема коју доносимо пружа тачну слику о вежбама одређеним за разне групе мишића, а какви треба да буду ваши покрети, у ком правцу усмерени, по казују вам стрелице.

СТРАШИЛО С ТАЛАМБАСИМА

Сваке вечери Френк Сандерс успије се на кров железничке станице у Бристолу и цео сат удара у таламбасе. Управа станице убраја Сандерса у своје најкорисније службенике. Наиме, његово „соло за таламбасима“ које изводи свако вече, разгони птице. Плата човека-страшила много је мања од осталих

трошкова за оправљање крова, а те штете на крову причињавају птице које се гнезде на њему и испод њега. Стручњаци смањују да је то веома економичан начин.

Сам један дан у години Френк Сандерс не пење се на кров железничке станице: на дан заштите животиња.

ПРИМЕНА РАДИОИЗОТОПА У ПОЉОПРИВРЕДИ

Радиоизотопи, већином добијени вештачким путем при радиоактивном распаду извесних материја, имају велику примену у биологији, хемији, техници и медицини при испитивању материјала, јер их је лако на основу њиховог радиоактивног зрачења открити чак и онда када се изотопи налазе у испитиваном материјалу у траговима. Тако се, на пример, помоћу радиоактивног калцијума врши испитивање образовања калцијума у коштаном ткивима, док радиоактивни фосфор омогућава испитивање начина исхране биљака овим хранљивим елементом.

До сада су разна испитивања особина земљишта вршена углавном у педолошким лабораторијама и на терену по разним класичним методама. Тако се кретање воде у земљишту испитивало у лабораторији по методама Копецког, Качинског, Шлихтера и других научника. Међутим, ове методе имале су доста недостатака, пре свега зато што је у лабораторијама разрађивана природна грађа земљишта.

Новије педолошке методе употребљавају радиоизotope. Праћењем кретања радиоактивног калцијума кроз слојеве земљишта у посебном цилиндру, добијају се много тачнији подаци. Једино што су за ово испитивање потребни специјално обучени стручњаци.

„...Прслук изабран са укусом, ципеле добре, а с друге стране од раног јутра у црном оделу, вероватно да би лакше избегао метке — закључио је витез де Бовези.”

ОВО је одломак из Стенда ловог романа „Црвени и црни“. Човек у црном дошао је горепоменом витезу да би се с њим тукао на двобоју. А дуелисти су још пре стотину година запазили — и користили — познату оптичку илузију: црни предмети изгледају мањи но бели предмети истих димензија. Значи, црни предмет теже је навишанити и поподити. Савремена наука могла би, међутим, да пружи дуелистима минутих векова још много корисних савета.

Хоћете да изгледате још мањи? Обучите не црно, већ тамноцрвено одело и нареди те да за време двобоја неко свира на клавиру, и то одређен репертоар.

Хоћете ли да вашем противнику изгледа да се час смањујете, а час повећавате? Удесите да се двобој одржи предвече да негде из жбуна допире писак који вибрира. Додуше, исти утисак имаћете и ви о овом противнику, али ви сте на то већ припремљени. А ако бисте још успели да наговорите противника да на двобој изиђе са црвеним наочарима, ваша по

беда била би осигурана. Није ствар у томе што би њему првих секунди било теже да циља, већ што би се он, вероватно, поводио с једне стране на другу. Наиме, има људи који губе равнотежу кад гледају кроз обојене наочари, нарочито црвене...

Доста двобоја, уосталом. Ево нас у обичној биоскопској сали. На екрану је непокретан круг светлости. Али, укључен је тон и салу испуњава вибрирајући звук. Многи од гледалаца спремили су да се закуну да је круг оживео, да се наизменично шири и скупља. А наранџаста-црвена пруга на црној позадини просто напросто расте — ако се гледа уз пратњу музике.

И фраза „не чујем без наочара“ не мора увек да буде шала. Када на очи делује зелена светлост, појачава се осетљивост слуха. Због тога би можда љубитељи музике полазећи на концерт требало да ставе наочари са зеленим стаклом како им не би промакао ни најтиши звук. И можда би биофизичари требало да омену архитекте да унутрашње зидове концерт-

них дворана и позоришта никако не боје такозваним топлим тоновима — црвеним и наранџастим, — јер они смањују пријемчивост за звуке. С друге стране: громки звуци повећавају осетљивост ока на плавозелене зраке, а смањују за наранџастоцрвене.

Али, нису тако тесно повезани само вид и слух.

Један од Пушкинових хероја изазвао је непријатеља на двобој и стао је пред пиштољ са шеширом пуним трешања. Гледајући у црни отвор револверске цеви, он је немарно пљвао коштице. Вероватно би се и сам одважни гроф а и аутор „Беклинове приповетке“ зачудно кад би дознао да је тако пошташање повећавало шансе за победу. Додуше само у том случају ако би се двобој одржавао увече.

Физиолози препоручују за појачање осетљивости вида у сумрак да се стави у уста било шта кисело-слатко. У току прошлог рата у том циљу примењивали су лимунску киселину с гликозом или аскорбинску киселину с гликозом или просто, лимун са шећером.

У листовима из времена рата наћи ћете препоруке да се воде ноћне борбе. Али, ноћу подједнако лоше виде обе стране... Совјетски научници уложили су све напоре — и успели су у томе — да њихови војници виде боље. Наиме, они су прона-

шли начин да повећају осетљивост ноћног вида. И не само да га просто повећају.

Изашавши из јако осветље не собе у ноћ, човек извесно време само беспомоћно жмрка не разликујући готово ништа. И, наједном му се учини да је после једног минута све у реду. Тачна мерења показала су међутим, да се очи мање или више прилагоде тами тек за 6 до 7 минута. А да би осетљивост чула вида постала максимална потребно је не мање од 40 до 45 минута. Ако би преко очију прелетео светлосни сноп рефлектора све опет почиње из почетка.

Оштрина вида може се појачати и деловањем на друга чула. Шта да се ради ако при руци нема ничег, чак ни шећера? Тада, пре него што се изађе у мрак треба радити гимнастику. Неколико минута мишићног напрезања и прилагођавање очију на мрак износиће свега 5 до 6 минута. Уместо гимнастике може се неколико пута дубоко уз-

дахнути и максимално издахнути. Или — све у истом циљу — протрљати очи и врат хладном водом. Надраживање нервних пријемника у кожи и мишићима одиграће своју улогу.

Постоји и један ефикаснији начин који не само да убрзава процес прилагођавања на таму већ и повећава осетљивост чула вида... за пет или шест пута. Довољно је да се десетак минута гледа кроз црвене наочари на јарко осветљен екран. Физиолози називају то „осветљавање очију црвеним светлосним“.

Сличан ефект има и уди сање парфимеријског пергамутеровог уља. За све ове појаве физиолози имају тачна и детаљна стручна објашњења. Ми ћемо се, међутим, у овом нашем чланку задовољити само спољашњим манифестацијама тих сложених физиолошких процеса, оним које и ми можемо да запазимо и користимо.

ХЕМИЈСКА СТРИЖА ОВАЦА

Познато је да се помоћу хемикалија може укочити човечија коса и руно на овцама. Сада се то исто овчине руно може хемијски и острићи, тачније речено „обријати“.

Стручњаци за сточарство у научноистраживачком институту за зоологију у Брисбеј-

ну, у Аустралији, открили су да аминокиселина мимозин у дози од 0,2 до 0,3 грама за 24 часа зауставља дељење ћелија у корену, изазива одвајање длака од главице и њихово испадање. Стручњаци су такође открили да мимозина има, и то у знатној количини, у лишћу аустралијске биљке „леукена глаука“. Ако се овце хране овим лишћем, њима ће после 10 дана длака почети да опада. Хемиском стрижом добија се већа количина вуне ко механичком, а нова длака почиње да расте чим се овце врате на нормалну исхрану.

Биљка леукена глаука одликује се великом количином беланчевина и веома је хранљива.

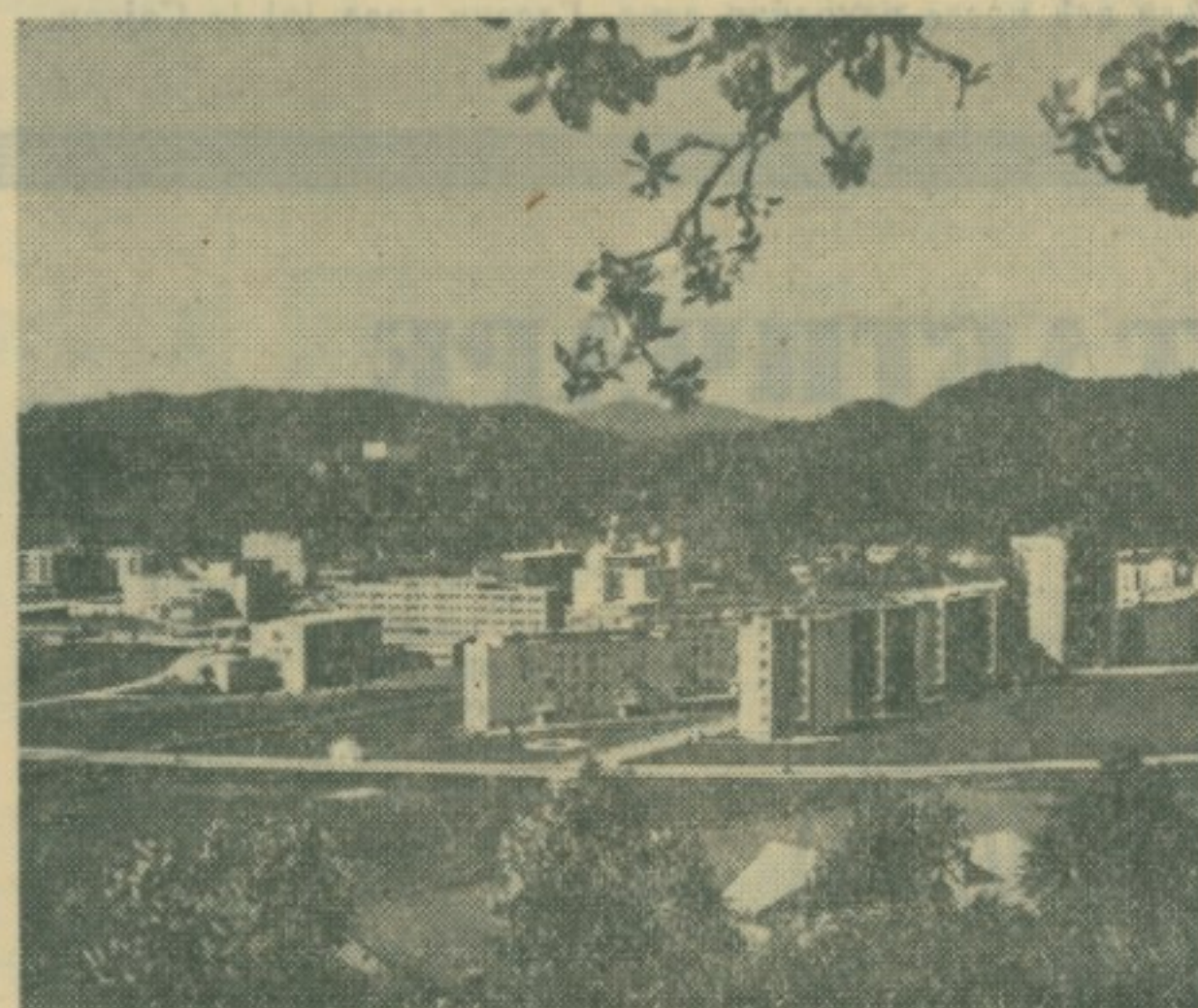

Кроз нашу земљу

ШТИП

ШТИП се развио у долини речице Отине, недалеко од леве обале Брегалнице. Ту је у III веку пре наше ере био град старих Пеонаца, Антибус. Византинци су га назвали Стипион, од чега је произашло његово садашње име. Често је био у туђинским рукама. У другој половини XIX века имао је око 15 хиљада становника. Тада је постао најјаче трговачко и занатлијско средиште источне Македоније. Сада је он индустријски и културни центар тог дела Македоније. У близини града уздиже се огромна фабрика памучног предива „Македонка“, затим су ту: погон металног завода „Тито“ из Скопља, дувански комбинат, кланица, већи број занатских радионица и разних предузећа са укупно 9 хиљада запослених радника и службеника.

Штип има 8 осмогодишњих школа, 3 стручне и једну педагошку школу, професионално позориште, градски музеј, библиотеку и др. У току неколико последњих година нагло се мења изглед града: у центру је подигнут модеран хотел, зграда поште, банка, велике стамбене зграде и др. У граду сада живи преко 22 хиљаде становника.

НОВО ВЕЛЕЊЕ

НАЈЛЕПШИ рударски град у нашој земљи је Ново Велење. Лежи у Салешкој долини у СР Словенији, у басену чије су залихе лигнита процењене на 650—750 милиона тона. Најдубљи слојеви угља леже у дубини до 140 м. Прераба производња угља износила је највише до 160 хиљада тона годишње, а сада премаша 3 милиона тона. Предвиђа се производња и до 6 милиона тона годишње. Пошто лигнит није најквалитетнији, један део производње користи термоелектрана Шоштањ. Да би се решило питање квалификоване радне снаге за потребе рудника угља, почела је 1948. године изградња Новог Велења.

Добровољним радом становници Велења су регулисали ток реке Паке и уз помоћ савезног фонда, среза и општине саградили модеран град по свим правилима савременог урбанизма. Поред стамбених зграда и трговина подигнуте су и две школе — рударска и основна, дом културе, леп хотел, дом здравља, зимски базен и др. Град треба да се проширује упоредо са повећањем производње угља. Предвиђа се да ће имати до 35 хиљада становника.

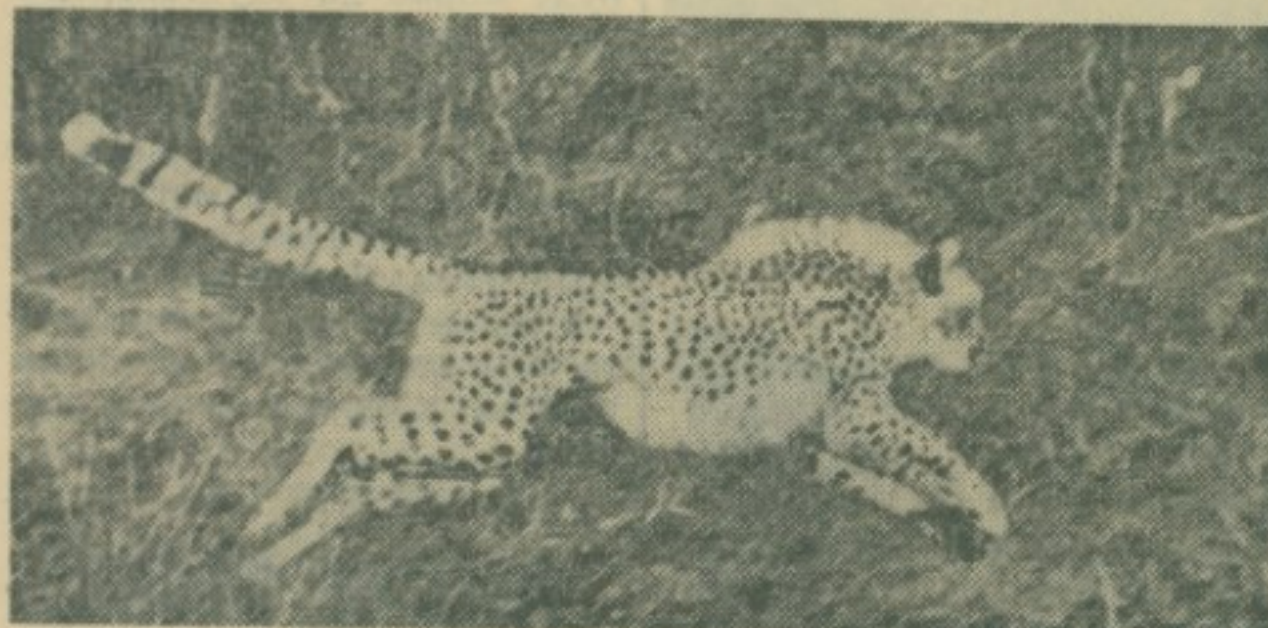
СМЕДЕРЕВО

СМЕДЕРЕВО, познати историјски град и туристичко место, развило се на раскрсници дунавског и моравског пута, крај ушћа Језаве у Дунав. Ту је било римско утврђење Виница, а само 5 км узводно код Југова, римска варош Ауреус Монс. Успон Смедерева почиње тек 1430. године, када је деспот Ђурађ Бранковић пренео своју престоницу у тек сарађену тврђаву. Турци су је освојили 1459. године и за све време њихове владавине град се није развијао. После ослобођења од Турака Смедерево се развија као занатско-трговачко и извозничко место (у доба кнеза Милоша имало је исти број бродова као и Београд). Сада је Смедерево врло значајан индустријски центар Србије. Најзначајнија индустријска предузећа су железара, која се сада проширује, и „Фаграм“ — фабрика грађевинских машина. Град има десетак школа — основних, средњих стручних и гимназију, затим библиотеку и музеј. Смедерево је удаљено од Београда аутомобилским путем 48 км, а Дунавом 56 км. Оно постаје све омиљеније излетиште Београђана, који посећују његову лепу околину и стару тврђаву.

ЗВАНИЧНИ СВЕТСКИ РЕКОРД У БРЗИНИ ЖИВОТИЊА

ГЕПАРД је већ дуже време познат као шампион брзине на сувом. Недавно је у више махова хронометарски проверено да одрастао гепард с лакоћом развија брзину од 115 километара на сат. Неколико холандских природњака, који су у једном јужноафричком резервату аутомобилом пратили гепарда, забележили су до данас непревазиђени светски рекорд. Он износи 130 километара на час. Нај-

ГЕПАРД

већа брзина којом је један гепард претрчао 100 метара износи три секунде и једну десетину.

Гепард је искључиво спринтер и није шампион издржљивости. Већ на стази од 400 метара њега би тукла антилопа. За гепарда то је дугачка стаза и он може да је претрчи просечном брзином од 72 километра на сат.

Најбржа животиња после гепарда је индијска антилопа. Брзина коју она може да развије износи 105 километара на час али је она при том знатно издржљивија од гепарда и читав километар може да галопира брзином од 95 километара на час.

Брзину монголске гушаве газеле проверио је у пустињи Гоби амерички палеонтолог Рој Чепмен Ендрју. Он је у аутомобилу, са хронометром у руци, читава три километра пратио ову хитроногу животињу. За све то време она је трчала просечном брзином од

95 километара на час. После тога је њена брзина пала на 80 а затим се усталила на 65 километара на час. Колико је

тара на час читавих 45 километара.

Најбржи коњ свих времена, амерички чистокрвни тркач Ман Уор могао је да превали 400 метара за 21 секунду што представља просечну брзину од 69 километара на час. Међутим, њега би победио зец, канадски јелен, риђа лисица па чак и аустралијски циноски кенгур који је пред хронометрима стручњака успео да постигне брзину од 72 километра на час. Неки ловци тврде, мада то званично није

проверено, да кенгур може да трчи чак и брзином од 88 километара на час.

Занимљиво је да је човек бржи од камије која није у стању да за један сат пређе више од 25 километара колико може да постигне и овац. Домаћа свиња и тапир не могу да иду брже од 19 километара на час али толико исто може да постигне на суво и морски леопард. Пацов који нам изгледа тако брз развија једва десет километара на час а миш само шест.

Даље би у „генералном пласману“ сувоzemних тркача следио амерички коњот који развија брзину од 67 километара на час, затим сива лисица, зебра, азијски дивљи магарец и пегава хијена. Тек после низа ових животиња долази монголски вук који трчи брзином од 55 километара на час, затим, афрички биво и амерички јелен. Педесет километара на час преваљују и жирафа, јелен и бизон. Изненађује да најбрже двоножно створење у природи, ној, може исто тако да трчи брзином од 50 километара на час. Нешто мању брзину постижу дивља свиња, бели медвед, гризли, вук и веверица. Сви они могу да трче брзином од 45 километара на час. Европски јелен не може да трчи брже од 40 километара, колико постиже и

КЕНГУР

гломазни слон. Човек претрчи 100 метара просечном брзином од 36 километара на час а неке змије достижу 32 километра на час.

На „репу колоне“ сувоzemних тркача налазе се животиње за које се слободно може рећи да су споре као пужеви. Америчком лењивцу потребан је читав сат да би превалио 800 метара. У Панами је организована трка лењиваца: победник је за један сат прешао само 1.600 метара. Од крупних животиња најспорија је диновска корњача са острва Маурицијус. Кад се креће највећом брзином, она за час пређе 300 метара. Најзад пуж превали за један сат једва три метра.

Најбржа риба је сабљарка. Она може да плива брзином од 65 километара на час. То је званични рекорд који је више пута проверен. Међутим, риболовци који су мерили дужину канапа, који ухваћена сабљарка одвије за одређено време, тврде да она може да плива чак и брзином од 110 километара на час! У Колецу хирурга у Лондону налази се крма чије је дрво сабљарка

ВИЗОН

пробушила у дебљини од 34 сантиметра а у Бритиш музеју у Лондону чува се корито брода дебело 55 сантиметара које је једна сабљарка пробила својим дугачким и као мач оштрим носним окоштацима. У боку брода „Фортун“ једна сабљарка је прво просекла дебело површински лим, затим 50 сантиметара дрвета и најзад једну бачву у којој се чувало уље. На основу овог сидовитог удара израчунато је да је сабљарка јурила брзином од 110 километара на час.

Туне могу да развију брзину од око 70 километара на час, делфини 60, а китови зу-

ГОЉОТИНА У ЗАЛАГАОНИЦИ

ДВЕ династије биле су некад веома познате у Француској. Једну династију чинили су Бурбони, краљеви. Друга династија били су Сансони — целати. Први су управљали француском земљом две стотине година, други су скидали главе два века. Путеви двеју династија укрстили су се 1793. године на париском гилбисту. „Велики мајстор“ Шарл-Анри Сансон немарно је бацио у корпу одсечену главу Луја XVI...

Године 1862. изишла је обимна књига у шест томова која је носила занимљив наслов: „Успомене седам поколења целата. Успомене Сансона, скупио, средно, редигавао и објавио К. А. Сансон, целат при француском суду“. Дело Клемана Анри Сансона, које се одликовало живим стилем и богатом маштом, пожелело је огроман успех. У Француској је издавано неколико пута и било је преведено на више језика.

Тек петнаест година после појаве књиге била је откривена тајна читаве мистификације око овог необичног „бестселера“ 19. века. Клеман Сансон није скупио никакве успомене (уосталом, ту није ни имало шта да се скупља), ништа није редигавао ни објавио. Он је само потписао овај фансификат. А прави аутори били су: промучурни и продорни новинар д'Олбрез и некакав романописца који је желео да остане анониман. Обојици треба признати једно: као роман-хроника мемоари су заиста занимљиви, мада је машта често односила ауторе превише далеко. Тако, на пример, они описују како целат свечано пере своје руке од „крви ближњих“ и

заклиње се да више ником неће скинути главу или наводно потпуно измишљене последње речи на смрт осуђених.

Како су ова двојица успела да добију потпис Клемана Сансона? Историја овог случаја веома је занимљива.

Клеман Сансон је седам година савесно испуњавао своју наследну дужност све док се и сам није нашао у затвору. Наиме, он се пружио дуже но што му је био губер, па је пао у руке париских зеленаша и због дуга је доспео у затвор. После дугих преговора његови зајмодавци пристали су да потпишу дозволу за његово пуштање из тамнице под условом да им да као залог једино што има од вредности... своју гиљотину. Није имао куда, пристао је на тај услов.

Тек што је целат изишао из затвора, стигло му је наређење да се јави суду да би извршио смртну казну над једним разбојником. Али, он није имао гиљотину. Гиљотина му је била заложена. И, целат је буквално отрчао до зеленаша, али су они били неумољиви: гиљотину ће дати тек када им врати дуг до последње паре. Извршење смртне казне морало је бити одложено.

Клеман Анри Сансон био је уз презир отпуштен из државне службе. Није знао никакав занат и брзо је пао у потпуно бедо. Негде у некој бедној рупи нашао га је новинар д'Олбрез и за 30.000 франака — што је у оно време било мало богатство — добио је сагласност бившег целата да објави лажне успомене његове породице и да на корице стави његово име.

бани 55. Неки морски пси могу да постигну 58 километара на час а диновски плави кит дугачак 30 метара и тежак 150 тона прелази за час 42 километра. Занимљиво је да видра у води постиже брзину

рио је једном приликом да је јато морских ластва летело низ ветар брзином од 420 километара на час. У Аустралији је прецизни хронометром мерена брзина црне ластве на стази од 3,2 километра. Средња брзина је износила 350 а највећа 385 километара на час. Један пилот у обрушавању измерио је да га је прстигао соко развијајући брзину већу од 325 километара на час док

СОКО

ну од само 16 километара на час док нилски коњ прелази за то време 13 километара. Скоро све четвороножне животиње брже су у води од човека. Поларни медвед, јелен и

КОНДОР

највећа птица кондор постиже 210 километара, краљевски орао 200, албатрос је шампион издржљивости међу птицама. Он је пратио један брод читавих 5.000 километара.

САБЉАРКА

Британски поморац Ц. Стил са брода „Капстикдејл“ изме-

ПОМОРАЦА И СТАРОСТ

Како тврди италијански истраживач доктор Ровести, поморанце ће у блиској будућности имати одлучујућу улогу у неким областима медицине и козметике.

На жалост, људи који не знају својства овог плода једући поморанцу одбацују оно што је најкорисније: кору. Међутим, управо у кори се налази поморанчино уље у чији састав улазе хемијска једињења која имају чудотворну снагу. Захваљујући јаким бактерицидним дејству то уље се може користити као дезинфекционо и заштитно средство од читавог низа болести.

Жене ће, несумњиво, бити заинтересоване то да су према Ровестијевим речима препарати начињени од поморанчиног уља незаменљива средства против старења бора на лицу.

ЗАМЕНА ЗА ПРОТЕИНСКУ ИСХРАНУ

Недостатак протеина осећа се скоро у целом свету. Утолико је значајнији успех британског хемичара Нормана Вајнгата Пирна који ову важну хранљиву материју добија из траве и лишћа. Пробе са протеинским екстрактима, које је Пирн извео за потребе аустралијске владе, показале су да се

НАЈБОГАТИЈЕ БРДО

Место Бјут у америчкој држави Монтани сматра се најбогатијим брдом у свету због велике концентрације минералног блага. Године 1862. ту је откривено злато, затим сребро и најзад огромна налазишта бакара. Из овог брда ваде се још и велике количине мангана, олова, арсена и другог.

врло једноставним стројем може добити од једне тоне лишћа количина екстракта довољна за дневну потребу 3.000 људи. Без додатака екстракт има укус сличан чају. Становници Нове Гвинеје га веома цене и у дугим редовима чекају да им се он подели.

ПРИЧА СЕ...

Поручници Алан Винслоу и Даглас Кемпбел, 14. априла 1918. године оборили су прве немачке борбене авионе изнад Тула у Француској. То су први немачки авиони оборени у првом светском рату. Тако је бар забележено у ратним документима.

ШТА ОСЕЋА ОКТОПОД?

Енглески биолог М. Велс предузео је да одговори на питање: шта осећа октопод? И ево шта је открио. Октоподи имају изванредно развијено чуло пипања: они без погрешке могу да разликују глатку површину од рапаве. По положају ногу којима опипавају предмете, октоподи могу да створе представу о њиховом облику. Напор мишића говори им о тежини: октопод неће побркати два предмета истог облика и величине, а различитих тежина. Гонећи плес, октопод се ослања на чуло вида јер му оно, и само оно, даје могућност да се оријентише у простору; органе за равнотежу октопод нема. Због тога ако октопод изгуби једно око то за њега представља много већи губитак него што би то био за кичмењацима који имају орган за равнотежу. Лишен једног ока, октопод кад плива и прогони плен чини

грубе грешке што сведочи да је готово потпуно изгубио своју способност да оцени растојање.

Чуло укуса код октопода несравњено је више развијено него код човека. Он региструје на растворе који су десет пута разблаженији од најслабијих концентрација које човек може својим чулом укуса да осети.

»МОСТ«
ПРЕКО БЛАТА

Мокро тле прилично добро спроводи електричну струју. Треба ли да на основу тога закључимо да је захваљујући мокрој тли могућно бржије преносење електричне енергије? Не.

Професор Корнелског универзитета у Сједињеним Америчким Државама М. И. Спринг користи особину тла да спроводи електричну енергију за изградњу привремених путева преко блатишта. Дуж будуће трасе он поставља електроде, заривене у дубину од неколико метара, а по површини блатишта распростира жицану мрежу. Када се између њих пропушта струја, сва вода у земљи скупља се око позитивних електрода. Као резултат тога на површини непроходног блатишта појављују се појасеви довољно сувог тла. У порам тла вода уступа место ваздуху и осушени делови постају лакши и испливавају на површину као понтонски мост. Ови „мостови“ су толико издржљиви да преко њих могу да прелазе и камиони.

ху и осушени делови постају лакши и испливавају на површину као понтонски мост. Ови „мостови“ су толико издржљиви да преко њих могу да прелазе и камиони.

ЕЛЕКТРОНСКО
ОКО НА ЊИВИ

Уз помоћ једног „солариметра“ моћи ће се повећати принос жита а да земљорадник не уложи за то више труда. Сарадници енглеског Националног института за унапређење пољопривреде открили су да потреба за водом, а тиме и рашћење биљака, углавном зависи од сунца, док ветар и влажност ваздуха играју неупоредиво мању улогу. Једна британска фирма конструисала је на основу ових закључака и уређај назван „солариметар“: једну силицијум-сунчану ћелију која се ставља усред житног поља. Ово електронско око региструје сунчево зрачење и на основу тога регулише прилив воде у каналима за наводњавање.

„Солариметар“ се засад испитује на пољопривредним културама.

ОД ШАНЦА
ДО ГРАДА

Нови Сад је главни град и административно-управни центар АП Војводине. Град се развио на месту где је најбољи прелаз преко Дунава између Срема и Бачке, на ниској тераси коју не плаве високе воде Дунава. Садашње име добио је 1748. године. Пре тога се насеље звало Варадински шанац.

Нови Сад има сада око 130 хиљада становника. У њему су многе школе (око 30) и Универзитет, затим многе културне установе, међу којима се истиче „Матица српска“, најстарија српска институција те врсте у Војводини са великом библиотеком и галеријом слика (осн. 1846. год.), затим Српско народно позориште са опером и балетом, весели театар „Бен Акиба“, 4 музеја, 4 велике библиотеке и друге знаменитости. У западном делу града је лековито јодно купатило.

Нови Сад је и велики индустријски центар.

Ошкуйљени
цршежи
на
конкурсу

Бачки цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„УЛИЦА“, РАД КОСТЕ УСТАПЕТРОВА, УЧЕНИКА VIII Б РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „МАРШАЛ ТИТО“ СТРУМИЦА

„ЗИМСКА СЛИКА“, РАД ЕЛЕНКЕ ХРИВАР, УЧЕНИЦЕ V РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „БУРА ДАНИЧИЋ“, НОВИ САД, КОСОВСКА УЛИЦА 10

СТРОЖА ПРАВИЛА

Британско удружење пливача усвојило је строжа правила за релјеј екипе које препливају Ламанш од Довера до Рта Грине.

Да би званично било признато препливање канала, свака екипа мора имати шест чланова од 12 година па навише. Неће бити дозвољено учествовање тренера, а сваки пливач ће остајати у води 30 минута у једној етапи. Чланови екипе ће се смењивати по строго утврђеном реду, а ако један члан екипе буде морао да одустане, цео тим биће дисквалификован.

Рајзинг, који је 1951. године препливао Ламанш изјавио је да удружење мора учинити све што је могуће да очува углед дисциплине препливавања Ламанша.

Очекује се да ће овог лета бити одржано 20 релјеј такмичења у препливавању канала.

УМЕСТО ЗВОНА

У Британији су 10. маја пуштени у продају нови телефони које је произвела једна лондонска компанија у сарадњи са министарством пошта. Карактеристика нових телефона је та што је уобичајени звук звона замењен цвркотом птица. Цвркот производи транзисторизирани осцилатор повезан са минијатурним микрофоном.

Велика предност нових телефона, познатих под именом „делтафон“ је та што нови звук може да се подеси према потреби од тихог гукања које се чује само у једној соби до гласног крештања које је много јаче од сигнала звона. Нови звук ће увек у почетку бити слабији, а затим ће се јачина појачавати за десет секунди до максималне границе коју је подесио претплатник.

Бројчаник делтафона је осветљен помоћу цевки са гасом тритијумом. Виљушка телефона се диже за време употребе телефона тако да ствара ручицу помоћу које се апарат може лако подићи са два прста. Телефон је тежак око један килограм што је велика предност у поређењу са ранијим моделима.

По изгледу се овај телефон разликује од досадашњих по томе што слушалица не стоји на виљушци већ висе са предње стране.

НАПРАВИ САМ

СТОЧИЋ ЗА КИНО-ПРОЈЕКТОР

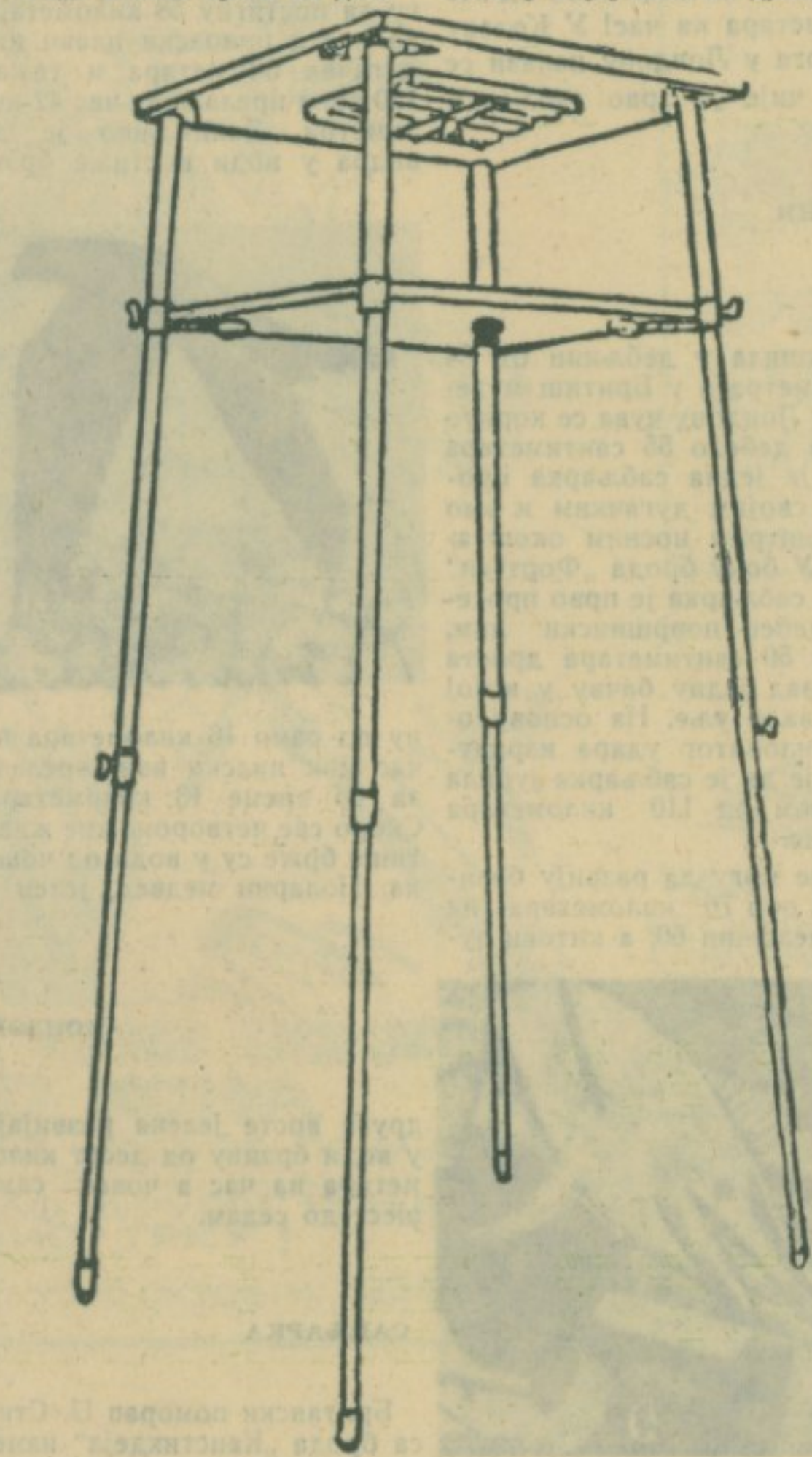
Предности овог сточића за кино-пројектор су у томе што му се ногу могу продужити и скраћивати према потреби. Да би се направиле једнак онакв сточић за кино-пројектор потребне су четири алуминијумске цеви пречника 9 милиметара и дужине 75 сантиметара, четири алуминијумске цеви пречника 11 милиметара а дужине такође 75 сантиметара, четири алуминијумске цеви пречника 16 милиметара а дужине 20 сантиметара, две дрвене плоче дебљине 15 милиметара и неколико парчета тврдог лима.

На слици видите четири алуминијумске цеви дебљине 16 а дужине 20 сантиметара. Оне на горњем делу имају по један троугао којим се причвршћују за горњу дрвену плочу а на доњем имају правоугаоник којим се причвршћују за доњу плочу и још парче тврдог лима које је обавијено око шипке да би се лакше причврстиле остале шипке.

Горња даска која се причвршћује на ова четири троугла који су пробушени близу својих темена има димензије: 400x250x15 милиметара, а она друга која се причвршћује на доњи део шипки то јест на она четири правоугаоника има димензије: милиметара 360x200x15.

Пре него што се овај тврди лим којим се обавијају прве четири цеви савије мора се пробушити рупа и на њему и на цеви да би могао да прође шраф са лептирастом матицом. Он служи за спајање цеви. Кад сте то завршили, можете пробушити и осталих осам цеви и прећи на монтажу ногу. Оне четири алуминијумске цеви пречника 11 милиметара треба да углавите у оне прве четири и спојите их завртњима са лептирастом матицом. Тако треба урадити и са осталих другач четири цеви само што њима треба још додати и на доњем делу парче тврдог лима у који треба углатити парче гуме, а и гумени чеп такође може добро

послужити. И — сточић је завршен. Сада можете прећи на дотеравање и бојење. Најбоље би изгледало кад би дрвене плоче биле само преликиране а цеви обојене у црно. Наравно можете обојити овај сточић како желите или како вам се слаже са чаментајем у соби у којој ћете га држати.

Усисивач за улице

Најновији британски усисивач „Мунивак“ има цев пречника 75 см која може да покупи папир, чак и савијене новине, конзерве, лишће и све друге отпатке са улица. То је много брзи и хигијенски начин чишћења од већ постојећих, а може да се користи како по сувом тако и по кишном времену. Машина је погодна за градове, чишћење железничких станица, спортских терена и тако даље.

Усисивач покреће четвортактни мотор са ваздушним хлађењем јачине 3 кс, а прекидач се налази на ручици. Отпаци се сакупљају у велику кесу која се може испразнити за два минута. Та кеса је заштићена цаклом са патент-затварачем у случају да се машина користи у затвореном простору да би се избегло подизање прашине. Узи апарат се добијају и четири резервне кесе, а једна се увек може држати при руци у предњој мрежи на машини.

ТЕШКО БИВОЛИМА

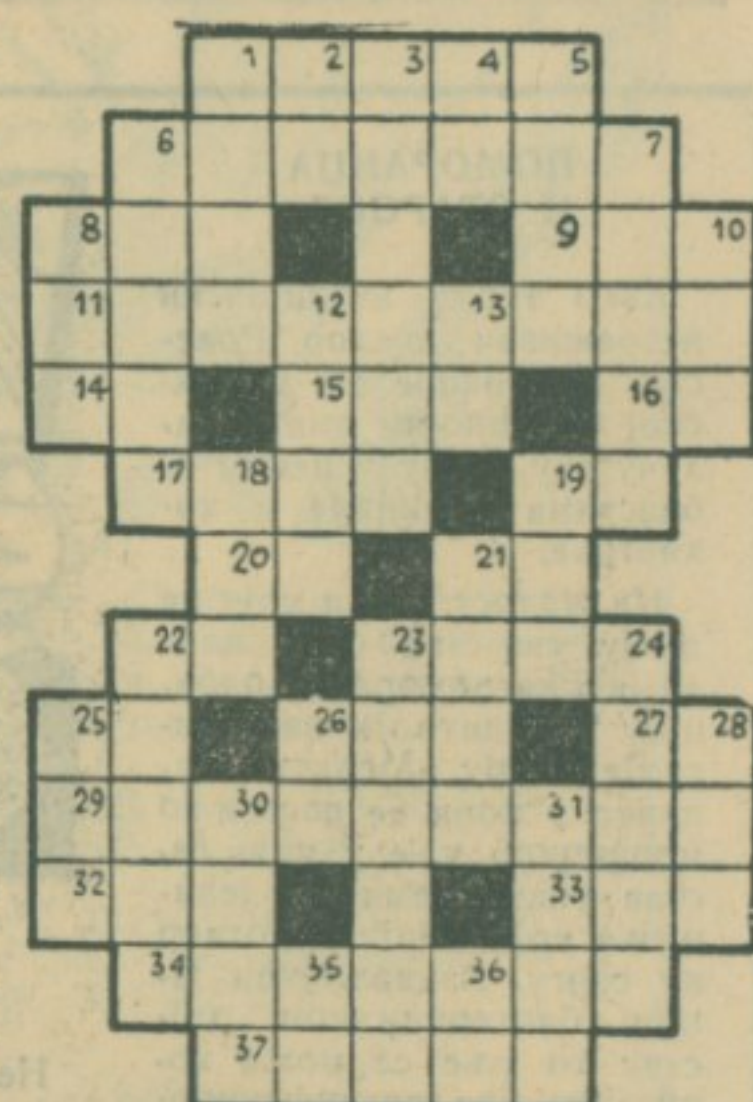
Пре сто година у Аустралији је било увезено неколико десетина бивола. Животиње су се толико размножиле да данас представљају праву опасност за пасишта и њиве.

У северним покрајинама Аустралије одлучили су да се ослободе дивљих бивола и спасу њиве. Према прорачуну стручњака, предстоји уништавање око 200.000 животиња.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) део тела код пчела; 6) италијански композитор (Буззети, 1692—1770); 8) доживљај за време спавања; 9) узвик нестрпљења; 11) шкртост; 14) злато (фр.); 15) мушко име; 16) предлог; 17) некадашње индијанско племе у Јужној Америци; 18) немачки члан; 20) иницијали нашег нобеловца; 21) скраћеница за телевизију; 22) хемијски знак за алуминијум; 23) склоности у земљи за смештај зимнице; 25) предлог; 26) опак; 27) два иста самогласника; 28) несташност; 32) ноћна птица грабливица; 33) парче; 34) линије без држављанства; 37) ваздушно превозно средство.

Усправно: 1) начин писања, стил; 2) мера за површину; 3) отимачица, пласка; 4) дршка на виолини; 5) летопис; 6) планински венци Источних Алпа; 7) отпорни према заразним болестима; 8) део намештаја; 10) лука у Израелу; 12) град у Пакистану; 13) аутомобилска ознака за Чачак; 18) река у Африци; 19) једноцифрен број; 21) престо; 22) један континент; 23) острво у Тихом океану; 24) имање; 25) конопац; 26) предлог; 28) име књижевника Вихали-Мерина; 30) речица у Србији, десна притока Увца; 31) највеће бојанство у скандинавској митологији; 35) иницијали нашег књижевника („Мртве јавке“); 36) грчко слово.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) дрен; 5) воће; 9) ауторитет; 10) неон; 11) доба; 12) сд; 13) Ади; 15) ем; 16) кас; 18) Енс; 20) том; 22) Пан; 24) креатор; 26) мио; 27) нар; 29) пат; 31) ТАМ; 33) ни; 35) Дис; 37) но; 38) Дега; 40) пион; 42) авантура; 43) Тара; 44) снал.

НЕПОРАЖЕНИ БАТАЉОН

Падобрански батаљон потпуковника Роберта Кола једина је јединица америчке армије која у прошлом рату није претрпела ниједан пораз, а учествовала је у четири историјске битке.

У ТОКУ другог светског рата савезничке јединице заједно са својим борцима доживљавале су различите судбине. Ратна срећа била је променљива. Али 2. батаљон 502. пука 82. америчке падобранске дивизије није знао за пораз. Неустрашиви падобранци 2. батаљона са својим командантом потпуковником Робертом Колом нису признавали ратну „срећу“. Знали су замо за победе које су их пратиле на свим европским ратиштима где су се борили. И онда кад је 82. падобранска дивизија, чији је командант био прослављени генерал Метју Ривеј — Мети, преживљавала тешке кризе, Робертсв батаљон је био једини који се могао похвалити победом.

Познати амерички војни критичар и психолог пуковник Маршал, који је у прошлом рату обишао сва америчка ратишта и тестирао хиљаде бораца и официра ради прикупљања историјске грађе за изучавање морала армије рекао је за 2. батаљон:

— Сумњам да је икада постојала боља борбена јединица у армији Сједињених Држава.

Пуковник Маршал је учествовао са батаљоном Роберта Кола у четири историјске битке прошлог рата: у инвазији Сицилије, Нормандије и Холандије и у Арденској бици. Батаљон су често пратили новинари, репортери и психолози и сви они дивили су се овим непобедивим борцима.

Како су се борили

Јула месеца 1943. године, за време инвазије на Сицилију, део 502. падобранског пука био је искрцан из авиона. Међутим, дошло је до великог растурања падобранца услед снажног ветра и сопствене артиљеријске ватре; 2. батаљон се нашао у критичном положају. И то баш оног тренутка када се од њега највише очекивало. Требало је да обезбеди искрцавање поморске пешадије на сицилијанско копно. Немци команданти су имали утисак да је 2. батаљон страдао јер је искочио право на немачки гарнизон који се налазио на Сицилији. И заиста тако је и изгледало. Нико сем команданта Роберта није знао за праву судбину батаљона. Али, генерал Мети је на питање новинара шта зна о овом батаљону, одговорио:

— Моји борци осећају да сам с њима и ја верујем у њихову победу!

Сутрадан у зору, 12. јула, чула се жестока борба на при-

лазима обали код Ђела. У дубини шумовитих предела Сицилије било је све мирно, али су се нечујно одигравали драматични догађаји. Само један час раније пре спуштања 2. батаљона опустили су се и немачки падобранци. Борци 2. батаљона дочекали су их ножевима и целе ноћи су се борили спречавајући их да избију на обалу коју су уморни амерички борци једва савлађивали. Други део батаљона прикупио се у то-

батаљона. Они су сигурно спасли хиљаде савезничких бораца у овим најтежим тренуцима.

Ножевима уместо митраљеза

Рано у зору 6. јуна 1944. године, цела 82. падобранска дивизија полетела је из Енглеске за Француску и неколико стотина авиона прешло је у бришући лет да би се са мо неколико тренутака ка-

Сутрадан ујутро, борба се наставља још жешће. Падобранци су у првом налету одбацили Немце, који су касније узастопним јуришима покушали да се пробију по сваку цену. У једном критичном тренутку, потпуковник Роберт повика:

— За мном, само с ножевима!

Митраљези и аутомати су се одједном нашли на земљи. Падобранци су за својим командантом јуришали на Немце ножевима. Драма се понављала шест пута с једне и друге стране. Настала је права кланица, која је трајала целог дана.

Поједини падобранци су се провлачили кроз непријатељске положаје и нападали их с леђа, али су и они нестајали заједно са Немцима. Непријатељ је претрпео велике жртве и био је принуђен да се повлачи, јер 2. батаљон није хтео да напусти ниједан корак својих положаја. Батаљон је био преполовљен, али Немци нису избили на обалу „Утах“. Била је то још једна историјска битка у којој је 2. батаљон извршио свој задатак.

После Нормандије 2. батаљон је ушао у нову историјску битку. Падобранска инавија Холандије била је још један испит за Роберта и његове падобранце. Батаљон је био на најтежем фронту, западно од Зона, у баруштинама Билхелмининиовог канала. У пркос немачкој артиљерији која је непрекидно држала батаљон под страховитом ватром, он је успео да се пробије у непријатељску позадину и да под његовим митраљеским рафалима потпуно нестане један немачки пук. Потпуковника Роберта није више било. Он је заувек остао у равницама Холандије.

Батаљон је однес сјајну победу у Холандији, али после општег неуспеха савезника у Холандији, 82. падобранска дивизија је пребачена у Ремс да би се припремила за чување Арденску битку.

У 5 часова ујутро 16. де-

цембра 1944. године, немачки генерал фон Рундштет отпочео је своју контрафанзиву против савезничких снага. Кроз високе снежне наносе Немци су се пробили и скоро смиривши предњу одбрану америчке Прве армије. Нерсрећна 28. дивизија, која се борила на живот и смрт била је збрисана, а 116. америчка дивизија која јој је притекла у помоћ остала је без своја два пука. Немачки тенкови су несметано продирали према Лијежу, где су се налазила савезничка складишта муниције и горива. 82. Падобранска дивизија налазила се у личној резерви врховног команданта савезничких снага генерала Ајзенхауера.

Две савезничке оклопне дивизије сударили су се са чело немачких оклопних снага, али су се Немци другим путевима пробили и продужили напредовање између Малмедија и Ст. Вита. По подне 19. децембра, савезничка Врховна команда је припремила евакуацију. У Лијежу и граду Луксембургу савезници су почели да пале један део муниције и бензина. Изгледало је да другог изласа нема. Генерал Бредли, који се тада налазио у Врховној команди код генерала Ајзенхауера, позвао је радио генерала Метјуа, команданта 82. падобранске дивизије:

— Мети, овде Бред. Одмах крени за Малмедиј! Ситуација веома критична. Прва армија попустила. Нека је.

ти Малмедиј буде последња одбрана. Поручи падобранцима да је иза њих само Врховна команда...

Најкритичнија ноћ

За непун сат 82. падобранска дивизија је кренула возидима и негде пред поноћ дотурила на раскрсницу путева испред Малмедија. Цела дивизија је одмах са камиона уведена у борбу. Настала је драматична ноћна борба. Немачко напредовање је почело да јењава. Делови разбијених америчких дивизија су се повлачили. 502. падобрански пук је убачен на најтежи део фронта. Батаљон је одмах кренуо на јуриш. Док су делови батаљона палили немачке тенкове и претварали снежну ноћ у бакладу, дотле су други јуришали на немачку пешадију падобранским камама.

Око 3 часа ујутро, немачко напредовање је било заустављено. Други батаљон се повукао кроз снежне наносе и изненада напао Немце у бок. У непријатељским редовима настао је хаос. Немци су бежали испред падобранских кама, које су нечујно крчиле пут савезничким борцима. Борба је трајала до зоре, када је стигла 3. армија генерала Патона. Падобранци 2. батаљона херојски су се борили, они заиста у прошлом рату нису знали за пораз. Њихове акције се и данас изучавају кроз историјску грађу америчке армије.

ЗАНИМАЉИВОСТИ ИЗ ШАХА

УРАЛСКИ ФИШЕР. — На овогодишњем турниру у холандском граду Бевервајку у мајсторској групи истакао се играч 15-годишњи ученик Јура Балашов из Шадринска (СССР). Његов узраст и резултат као да су нагостили појаву новог Фишера на шаховској арени. Турнир је завршио поделивши 3. и 4. место са светским рекордером у игри наслепом Мађаром Јаном Флемом и надимком — уралски Фишер!

ШАХОВСКА ЕЛИТА. — Светска шаховска федерација званично од 1950. године додељује титуле најистакнутијим шахистима у свету за постигнуте резултате. Титулу велемајстора данас имају 72 шахиста од којих СССР има 24, САД — 10, Југославија — 8, Аргентина — 6, Мађарска — 5, итд.

Најстарији живи велемајстор је Фридрих Семиш из Немачке Демократске Републике, рођен 20. септембра 1896. године. Титулу шаховског мајстора је освојио још 1920. године. На турниру у Роташкој Слатини 1937. године поделио је 2—4. место, а успешно је наступао на турнирима у Бечу, Пишћанима, Копенхагену, Баден-Бадену. Његово презиме носе два система игре забележена у шаховској теорији. Један је у Краљевој, а други и Нимцовијевој индијској игри.

ДУГО ЧЕКАЊЕ. — Мексикански мајстор Карлос Торе имао је 21 годину када је на Првом међународном турниру у Москви 1925. године поделио 5—6. место са Тарта ковером претекавши 15 познатих шаховских имена у свету. Убрзо после тога он се разболео и све донедавно није наступао на шаховским такмичењима. Повратак, када већ седог мајстора, пропратила је вест са прошлогodiшњег конгреса ФИДЕ у Тел-Авиву о додели титуле интернационалног шаховског мајстора. Образложење је гласило: — За постигнуту успех у Москви још 1925. године!

ШАХОВСКИ ВИШЕБОЈАЦ. — Холанђанин М. Нимејер с правом носи звање шаховског вишебојца. Он је шаховски композитор, издавач, библиофил, колекционар шаховских гарнитура, међународни судија за такмичења шаховских композитора. Највећа шаховска библиотека у Европи са око 7.000 примерака била је његово власништво све до 1948. године. Њу је тада Нимејер пре-

дао на поклон Државној библиотеци у Хагу.

ШАХОВСКИ ФЕСТИВАЛИ. — Један од највећих живих шаховских уметника је велемајстор Давид Бронштајн. Он је творац многих нових потеза и варијанти у шаху. Посматрајући шах као једини од врхунских области достигнућа људског духа, Бронштајн је предложио да се сваке године организују шаховски фестивали. Они би били смотра шаховских достигнућа врхунских велемајстора у свету. На њима би они приказали по неколико својих

најбољих партија које су у току године одиграли и разменили искуства. Тешко је веровати да ће ући у моду, овако замишљени, фестивали шаховских мелодија.

ВЕЛЕМАЈСТОРСКИ РЕМИ. — Крајем 19. века почели су поједине партије на турнирима да се завршавају у малом броју потеза ремијем. У њима није било праве борбе па су такви ремији добили назив „велемајсторски“ или „салонски“. То је био део тактике великих играча који су у међусобној партији без замарања ремизирали да би против слабијих играча на победу. Класичан пример оваквог ремија је партија са турнира у Лајпцигу 1894. године између Марка и Бергера. У Француској одбрана — варијанти измене — они су повукли само 13 потеза од којих су 12 били симетрични!

Сузбијање реуматизма

Пре тридесет година гледало се на реуматизам сасвим другачије него данас. Врло мало се чинило за његово сузбијање, а мало се и знало о његовом узроку и његовој основној природи. Данас су научноистраживачки напори против свих видова реуматичних болести врло интензивни.

Али и поред тога, на пример, само у Британији има око милион и по људи који пате од реуматичног артритиса — најозбиљније форме ове болести која осакћаваје оболелог. Према процени у Британији се сваке године губи 27 милиона радних дана због реуматичних болести, а то државу стаје око 120 милиона фунти стерлинга (240 милијарди динара).

Међутим, Британија је само једна од земаља које се саучавају с овим проблемом. Реуматичних болести, а то државу стаје око ра се да реуматичног артритиса

има готово у свим настањеним крајевима на земљи.

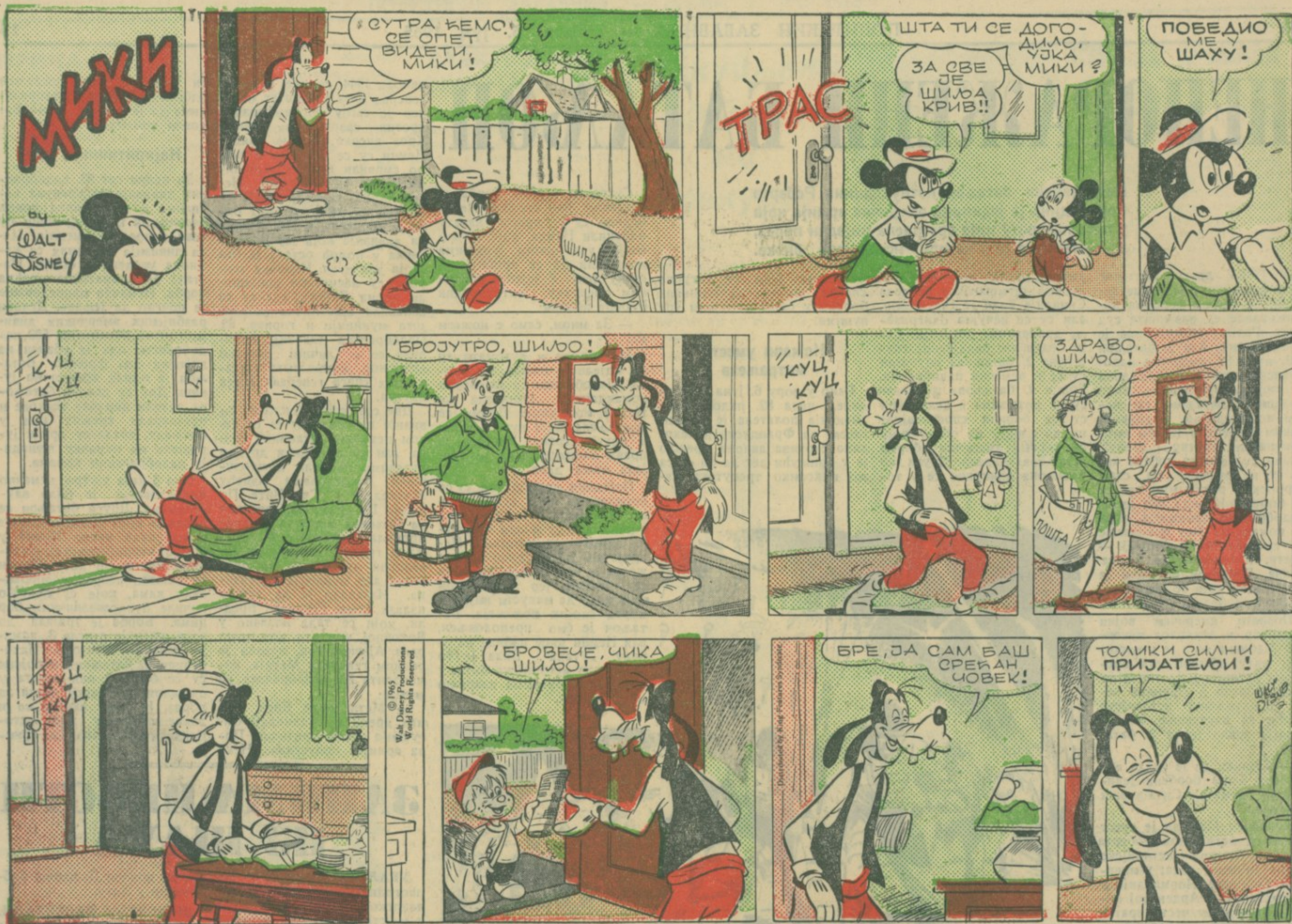
Данас се ова раширена појава опсежно статистички изучава: лекари испитују у којој мери наследни фактори утичу на реуматична обољења и колику улогу ту имају средина и услови живота.

ФЛУОРЕСЦЕНТНЕ МАРКЕ

Белгијска пошта ће ускоро пустити у оптицај флуоресцентне марке да би електричне машине лакше сортирале поштом.

ПИЛУЛЕ ПРОТИВ СИЛИКОЗЕ

Физиолози Академије наука из Казахстана направили су неку врсту пастила против силикозе и са успехом је испробали у рударским окрима.

ЏОНИ ХАЗАРД

ФРЕНК РОБИН

